

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd

Regional tendensrapport 2022

En konstnärspolitisk översikt över regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2023–2026

KLYS regionala tendensrapport 2022

En konstnärspolitisk översikt över regionala kulturplaner i Sverige som gäller perioden 2023–2026

Inom ramen för KLYS regionala samverkansarbete har KLYS under 2022 lämnat remissyttranden över de åtta regionala kulturplaner som remitterades under året, och som börjar gälla från 1 januari 2023. En av planerna är treårig och gäller till och med den 31 december 2025. Övriga planer är fyraåriga och gäller till och med den 31 december 2026. Regionerna listas genomgående i bokstavsordning i denna rapport, som baseras på analyser av följande dokument:

- Region Dalarnas kultur- och bildningsplan 2023-2026
- Region Gävleborgs kulturplan 2023-2026
- Region Jönköpings läns kulturplan 2023-2025
- Region Norrbottens kulturplan 2023-2026
- Region Sörmlands kulturplan 2023-2026
- Region Uppsalas kulturplan 2023-2026
- Region Västernorrlands kulturplan 2023-2026
- Region Västmanlands kulturplan 2023-2026

Denna rapport är en översiktlig sammanställning och analys, som utgår från både KLYS remissyttranden över kulturplanerna och de färdigremitterade, politiskt beslutade slutversionerna av planerna. Avsikten är att undersöka i vilken grad planerna lyfter kultur- och konstnärspolitiska¹ kärnfrågor som är centrala för KLYS; bl a professionella kulturskapares villkor (som upphovsrätt, avtal och ersättningsnivåer), det regionala samrådsarbetet med professionella kulturskapare och förutsättningarna för regionernas kulturella infrastruktur för professionella kulturskapare.

I KLYS läsning av kulturplanerna undersöks främst de konstnärliga verksamhetsområden som KLYS medlemsorganisationer verkar inom, dvs. ord, ton, bild/form och scen/film. Planernas avsnitt om bl a hemslöjd, kulturarv/kulturmiljö, arkivverksamhet och biblioteksverksamhet har enbart lästs kursivt och ingår inte i denna rapport.

Rapportrubrikerna sammanfattas med beskrivningar av de tendenser vi kan avläsa utifrån de aktuella kulturplanernas sakfrågor och prioriteringar. KLYS vill också jämföra hur de olika regionerna i sina kulturplaner hanterar de konstnärspolitiska sakfrågorna, och även undersöka utvecklingen för vissa sakfrågor genom att jämföra med tidigare års tendenser. Rapporten är sammanställd av KLYS regionalpolitiska strateg i samarbete med företrädare för regionala frågor i KLYS medlemsorganisationer.

Stockholm den 3 mars 2023
Carl Liungman
regionalpolitisk strateg, KLYS

¹ I denna rapport används genomgående begreppet *konstnärspolitik* i den breda bemärkelsen, dvs. gällande för samtliga konstområden. Konstnärspolitiken är den politik som specifikt hanterar kulturskaparnas villkor och förutsättningarna att vara yrkesverksam inom sitt konstområde, medan *kulturpolitik* som begrepp är generellt övergripande med i första hand ett medborgarperspektiv som bl a hanterar förutsättningarna i stort för tillgången till konst och kultur i samhället. Konstnärspolitiken ingår som en specifik del i den övergripande kulturpolitiken.

Innehåll

1 Övergripande om kulturplanen – sidan 4

- 1.1 Kulturplanens struktur och innehåll
- 1.2 Konstnärspolitiska begrepp och definitioner i kulturplanen

2 Dialogen med professionella kulturskapare – sidan 11

- 2.1 Hur beskrivs regionens samråd med professionella kulturskapare?

3 Konstnärspolitiska perspektiv i kulturplanen – sidan 13

- 3.1 Hur formuleras kulturplanens övergripande mål och prioriteringar som gäller regionens kulturella infrastruktur och professionella kulturskapare?
- 3.2 Hur beskrivs professionella kulturskapares villkor i kulturplanen?
- 3.3 Vad sägs i kulturplanen om *konstens egenvärde, principen om armlängds avstånd, konstnärlig frihet, yttrandefrihet* samt *mångfalds- och jämställdhetsfrågor*?
- 3.4 Vad skrivs i kulturplanen om *konstnärlig kvalitet och förnyelse*?
- 3.5 Hur beskrivs insatser för regionens kulturella infrastruktur kopplat till professionella kulturskapare?
- 3.6 Vad skrivs i kulturplanen om *kulturella och kreativa branscher (KKB)* eller *kulturella och kreativa näringar (KKN)*?

4 Sammanfattning – sidan 27

- 4.1 KLYS sammanfattande kommentarer om kulturplanerna samt övergripande tendenser

1 Övergripande om kulturplanen

	<h2>1.1 Kulturplanens struktur och innehåll</h2>
<p>DALARNA</p>	<p>Region Dalarna presenterar en tydligt skriven och till flera delar ambitiös kultur- och bildningsplan för perioden 2023-2026. Det är både en kulturplan och en bildningsplan där man betonar betydelsen av folkbildning och därmed vikten av kulturutövande på flera nivåer, på professionella scener, inom föreningslivet, på en mer amatörmässig nivå, samt inom utbildningsväsendet.</p> <p>Ambitionsnivån är hög; bl a välkomnar vi att regionen ger relativt stort utrymme i planen för utförliga beskrivningar av utvecklingsarbetet inom de olika verksamhets-/konstområdena. Emellertid saknas det mer redogörelser för <i>hur</i> det är tänkt att nå upp till de övergripande mål och prioriteringar som nämns. Även om en flerårig plan kompletteras med årliga handlingsplaner kunde just flerårsplanen säga mer.</p> <p>Jämfört med förra periodens kulturplan har formuleringarna i de sammanfattande "Region Dalarna vill" blivit både fler och mer stringenta. Det tror vi är av godo för genomförandet av planen.</p> <p>Flera aktörer är inblandade i tillblivelsen av planen, som är framtagen i samverkan med Dalarnas kommuner, professionella kulturskapare och civilsamhället. Vi kan utläsa att flera kulturaktörer (bl a Film i Dalarna AB och Dalateatern) har varit delaktiga i samtalen enligt samverkansmodellen och även länets fria professionella kulturskapare, bl a via regionens kulturskaparråd.</p> <p>Vi välkomnar att regionen lyfter fram och följer rekommendationer från KLYS, och sedan några år har ett samråd för kulturskapare i det fria kulturlivet, där representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film träffas för att diskutera hur förutsättningarna för att bo och verka i Dalarna kan förbättras.</p> <p>Bra att <i>cirkus/nycirkus</i> nämns i planen, liksom att <i>spelkultur</i> har ett eget avsnitt som verksamhetsområde. Däremot saknas skrivningar om konstområdena <i>dramatik</i> och <i>foto</i> i denna plan.</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p>Region Gävleborgs kulturplan 2023-2026 är ett välstrukturerat dokument. De konstnärspolitiska ambitionerna genomsyrar helheten med tydlig saklighet. Sammanfattningsvis kan dock sägas att planen upplevs som skriven av flera pennor, där vissa har stor insyn och inlevelseförmåga och andra mindre. Vissa områden är detaljbeskrivna, andra beskrivs i mer svepande ordalag. Effekterna av ett nog så viktigt och behjärtansvärt fokus på miljö och hållbarhet bör nog ses över, så det inte börjar tillämpas som ett inbyggt krav på innehåll och uttryck i konstnärliga processer och verksamheter.</p> <p>Det finns tyngd och tydlighet i de flesta av planens skrivningar om kulturbegreppen. Professionella kulturskapare och deras förutsättningar omnämns kontinuerligt och med en begreppslig självklarhet. Förhållandet mellan kulturplanen och övriga regionala styrdokument beskrivs tydligt.</p> <p>Det är positivt att regionen har tagit fram en lättillgänglig sammanfattning som visar på en ambition att nå ut bredare till fler målgrupper med kulturplanen och därigenom öka förståelsen i regionen för hur kulturen fungerar.</p> <p>Under rubriken "Samspel med länets kommuner, civilsamhälle och professionella konst- och kulturliv" beskrivs samspellet mellan dessa olika instanser och vikten av att de med varaktigt regionalt uppdrag samspelar med arrangörer och producenter. I en uppräkningslista av kultur som är konststartsöverskridande eller som inte har en etablerad finansiering finns bland annat <i>spelkultur</i> och <i>nycirkus</i>. I kulturplanen har begreppet <i>crossmedia</i> fått en egen rubrik, där spelkultur och spelutveckling finns med. På samma sätt borde cirkus ha kunnat beskrivas något bättre under rubriken Scenkonst som en naturlig del vid sidan av teater/dans/opera/musikal.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Vid en genomläsning av Jönköpings läns regionala kulturplan för 2023-2025 slås vi av att den är stringent, informativ och välstrukturerad. Dock är den ganska kortfattad enligt den norm som många regioner numera arbetar fram de fleråriga planerna utifrån. För en konkretion av utvecklingsområdena hänvisas i allt högre grad till årliga handlingsplaner. KLYS välkomnar att regionen klargör detta tydligt. Det finns förtjänstfull skärpa i de flesta av planens skrivningar om kulturbegrepp och kulturpolitiska strukturer. Förhållandet mellan kulturplanen och övriga regionala styrdokument beskrivs överskådligt och bra.</p> <p>Utifrån ett konstnärspolitiskt KLYS-perspektiv ser det tillfredsställande ut med flera saker i denna kulturplan. Professionella kulturskapare/konstnärer lyfts fram på ett föredömligt vis i många olika avsnitt, liksom att regionen är noga med att understryka vikten av att den regionala kulturpolitiken under planperioden ska arbeta för att främja villkoren för kulturskapare i länet.</p>

	<p>Vi noterar att tredje (extern) part har lett processen att ta fram Jönköpings läns kulturplan och även skrivit den, vilket är jämförelsevis ovanligt bland regionerna än så länge. Vi förutsätter att den kunskap som behövs för att skriva kulturplanen har inhämtats från regionens kulturliv i god ordning så att planen har förutsättningar för att genomföras. Vår farhåga är att värdet av regionala kulturplaner urholkas om uppdraget att ta fram den görs för långt ifrån kulturlivets och kulturpolitikens aktörer i regionen, och att det kan hämma den samverkan mellan region, kommuner och kulturliv som är så avgörande för att kultursamverkansmodellen ska fungera.</p> <p>Både <i>samtida cirkus</i> och <i>spelkultur</i> ges stort utrymme i denna kulturplan vid sidan av övriga konstområden. Däremot saknas några skrivningar om regionen planerar insatser för området <i>dramatik</i> inom såväl litteraturen som scenkonsten.</p>
<p>NORRBOTTEN</p>	<p>Det övergripande intrycket av Region Norrbottens kulturplan för 2023-2026 är att den är både grundligt genomförd och i det mesta välförankrad i den verklighet som råder för professionella kulturskapare. Det märks att det finns både erfarenhet och hög kompetens inom regionen när det gäller konstområdenas förutsättningar, vilka ges relativt stort utrymme i planen. Det finns dock olika mycket detaljfokus i skrivningarna inom de olika områdena. Jämfört med många andra regioner har Region Norrbotten t ex ett ambitiöst program när det gäller professionell bild- och formkonst, medan litteraturområdets yrkesverksamma till delar blandas ihop med hobbyverksamma eller amatörer.</p> <p>Detta är ändå en föredömlig kulturplan på många sätt som översiktligt förklarar, problematiserar och utgår från Norrbottens regionala förutsättningar. Även om det visionära anslaget i planen kan skymma konkretion finns det en tydlighet om kulturutveckling i ljuset av regionens geografiska och demografiska utmaningar, samt en större samhällelig förändring i och med ny industrialisering i regionen. Något som finns med i många andra kulturplaner men saknas i Norrbottens plan är ett eget avsnitt med ett sammanhållet resonemang om kulturskapare och deras förutsättningar och yrkesvillkor.</p> <p>En svaghet med denna kulturplan är att mycket är allmänt formulerat och med få konkreta och mätbara mål. Många formuleringar är försiktigt allmänna och därför nästan omöjliga att <i>inte</i> uppfylla även med mycket små insatser.</p> <p>Både <i>cirkus/nycirkus</i> och <i>spelkultur</i> framhävs i planen. I avsnittet "Barn och unga" har man valt att lägga in <i>Spelkultur</i>, vilket vi tycker borde vara ett eget område i planen och inte nödvändigtvis enbart kopplat till barn och unga, då det är något som omfattar fler åldrar och målgrupper.</p>
<p>SÖRMLAND</p>	<p>Region Sörmlands kulturplan är välskriven med en pedagogiskt tydlig struktur för innehållet. Regionen framhåller inledningsvis att denna kulturplan har en annorlunda framtoning än tidigare "med en mer övergripande inriktningsroll, för att lättare peka på riktning och vägval, och till delar svara på frågan 'varför konst och kultur?'" Regionen hänvisar till de årliga aktivitetsplanerna när det gäller konkretiseringen av kulturlivets verksamhetsinnehåll under planperioden. Detta tillvägagångssätt blir mer och mer vanligt i kulturplansskrivande och gör det svårare för oss som bevakar kulturplanerna att förstå "hur" rent konkret kulturplanen omsätts i verklighet. När kulturplanernas formuleringar blir för svepande framstår det delvis som att de saknar förankring i verklig verksamhet, vilket i förlängningen kan leda till att planen blir svårare att uttolka och utvärdera i sak.</p> <p>Genomgången om kommunerna och deras olika förutsättningar är ett positivt tillägg som skapar en bild av vad regionen har att tampas med i form av de olika förutsättningar som de olika kommunerna har.</p> <p>Vi noterar att skrivningar om områdena <i>cirkus</i>, <i>dramatik</i>, <i>spelkultur</i> och <i>dataspel</i> i stort sett saknas i Sörmlands kulturplan.</p>
<p>UPPSALA LÄN</p>	<p>Första intrycket av Region Uppsalas kulturplan är att den är jämförelsevis tunn och har en något rörig struktur i innehållsdispositionen som sticker ut jämfört med andra regioners kulturplaner. Inledningsvis var vi ändå positiva till att planen i flera avsnitt är pedagogiskt kort och koncis utan längre utflykter i olika förklaringsmodeller kring begrepp eller bakgrund. Det finns en tydlighet i anslaget och en vilja att med få ord beskriva mer komplexa sammanhang. Intentionen är bra, men det blir ibland för lättviktigt, vilket skapar en osäkerhet hos oss som läser den vem som är mottagaren av kulturplanen.</p> <p>I ett konstnärspolitiskt perspektiv finns det emellertid mycket som är förtjänstfullt i Region Uppsalas kulturplan, bl a ett eget avsnitt om kulturskapares villkor. KLYS välkomnar att regionen i planen tydligt tar upp <i>principen om armlängds avstånd</i> och <i>kulturens egenvärde</i> samt lyfter fram <i>yttrandefrihet</i>.</p> <p>Trots sin enkelhet i upplägget upplever vi att kulturplanen blir rörig för läsaren i den del som beskriver verksamhetsområden. Här varvas kultursamverkansmodellens faktiska verksamhetsområdena som bild och form, scenkonst och musik med mer övergripande politik- och sakområden som "Allas rätt till kultur" och "Kunskapsutveckling". Det förvirrar i sin sammanblandning av olika nivåer och verksamheter.</p>

	<p>I stort sett samtliga konst- och kulturområden som är centrala för KLYS finns med i planen. Bra att området <i>dramatik</i> lyfts kopplat till både scenkonst- och litteraturavsnitten. Beträffande konstformer som ligger utanför samverkansmodellens förordning brukar ofta kulturplaner de senaste åren lyfta <i>dataspel</i> och <i>spelutveckling</i>. <i>Spelkultur</i> och <i>digitalt berättande</i> nämns i avsnittet om film, men det hade varit tydligare om området getts ett eget avsnitt som disponerats på samma vis som övriga verksamhets-/konstområden.</p>
<p>VÄSTER-NORRLAND</p>	<p>Det övergripande intrycket av Region Västernorrlands kulturplan för 2023-2026 är att den är både välformulerad och förankrad i den verklighet som råder för de professionella kulturskaparna. Det finns i planen en föredömlig insiktsfullhet kring en rad konstnärspolitiskt viktiga perspektiv. Det märks att det finns både erfarenhet och hög kompetens inom regionen inom kulturområdet. Dock kunde planen haft mer konkretion i fråga om vad regionen behöver utveckla under kommande planperiod.</p> <p>Västernorrlands kulturplan hör till de kortare som KLYS har läst genom åren. Enligt uppdraget från regionens områdesansvariga nämnd har den regionala kulturförvaltningen fått uppdraget "att skapa en kortfattad och strategisk kulturplan". Detta väcker frågan om i vilken grad utomstående parter som KLYS, liksom det regionala fria kulturlivets aktörer, får möjlighet att involveras i eller påverka årliga verksamhetsplaner för kulturen.</p> <p>Det är positivt att <i>cirkus</i> nämns på flera ställen, men det saknas en beskrivning av området. Bra att <i>spelkultur</i> har en egen rubrik i kulturplanen. Skrivningar om konstområdena <i>dramatik</i> och <i>fotografi</i> saknas i denna plan.</p> <p><i>Musiken</i> som konstområde borde i planens innehållsförteckning ha fått en egen avsnittsrubrik utanför scenkonstbegreppet, som ju enligt gängse norm innefattar; teater, dans, opera, musikteater/musikal och cirkus.</p>
<p>VÄSTMANLAND</p>	<p>Region Västmanlands kulturplan för 2023-2026 ger ett positivt intryck genom sin omfattning och noggrannhet i strukturen. Bl a betonas konstnärligt skapande, yttrandefrihet och armlängds avståndsprincipen. Planen är dock jämförelsevis mångordig och läsningen blir aningen faktatung och komplex med fler källhänvisningar än i vissa andra kulturplaner. Men det är ett tydligt formulerat pedagogiskt upplägg och redogörande för sammanhangen, och den detaljerade innehållsförteckningen gör det lätt för läsaren att orientera sig.</p> <p>Bortsett från en del inkonsekvenser i sak är detta på det stora hela ett välskrivet dokument med en tydlig förankring både i uppdraget och den vision som Region Västmanland jobbar utifrån. Det är utmärkt att årliga kulturhandlingsplaners funktioner i utvecklingsarbetet beskrivs så utförligt (här är Västmanland tydligare än många andra regioner), men vi saknar ändå i planen en del konkretion om hur somligt är tänkt att genomföras och följas upp i praktiken inom ramen för Västmanlands kulturella infrastruktur.</p> <p>I stort sett samtliga konst- och kulturområden som är centrala för KLYS finns med i planen. Bra att <i>cirkus</i> lyfts som ett eget område. Välkommet att området <i>dramatik</i> lyfts i litteraturavsnittet, men vi saknar helt kopplingar till scenkonstavsnittet. Intressant att <i>kulturkritik</i> lyfts fram specifikt som ett område som regionen avser att utveckla – kopplat till detta är det värt att påminna om armlängds avståndsprincipen, dvs. att hålla kritikeryrket oavhängigt och fritt från politisk påverkan eller styrning. Beträffande konstformer som ligger utanför samverkansmodellens förordning brukar ofta regionala kulturplaner de senaste åren lyfta <i>dataspel</i>, <i>spelutveckling</i> och <i>spelkultur</i> – förutom att <i>dataspel</i> nämns i avsnittet om kulturella och kreativa näringar finns dock inget av dessa med bland regionens verksamhetsområden i planen.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.1</p>	<p>De regionala kulturplanerna har över lag blivit kortare och mer strategiskt fokuserade än verksamhetsinriktade. Här kan KLYS se en risk för att kulturorganisationer såväl på nationell nivå (som t ex KLYS) som regionala aktörer kan få mindre insyn i och möjlighet till dialog med regionerna och återkoppling om deras kulturutvecklingsarbete. Eftersom fleråriga kulturplaner nu är alltmer strukturellt övergripande borde kanske även årliga planeringsdokument/verksamhetsplaner remitteras i sig, för att den demokratiska processen inom kultursamverkansmodellen ska fungera tillfredsställande. Detta låter sig göras redan nu i vissa regioner i landet, t ex Sörmland, som låter bl a KLYS få årskulturplaner på remiss.</p> <p>Liksom många av de senaste årens undersökta kulturplaner uppvisar årets planer generellt tydligare innehållsstruktur och större konstnärspolitiskt fokus än bara några år sedan. Kulturförvaltningarna framvisar en god kompetens i frågor kring bl a konstens egenvärde, konstnärlig frihet och armlängds avståndsprincipen. Främjande av de professionella kulturskaparnas villkor lyfts fram separat i planerna i högre grad och även mer konkret kopplat till den regionala kulturutvecklingen och kulturella och kreativa branscher. Några planer sticker ut i det att de i stort sett saknar skrivningar om hänsyn till bl a kollektivavtal och upphovsrätt för kulturskapare.</p>

	<p>Alla planerna följer kultursamverkansmodellens förordnings² innehåll och har konkret tagit med alla konstområden, om än med vissa variationer i rubrikerna. Det råder dock olikheter mellan kulturplanerna när det gäller hur verksamhets- och konstområdena belyses, och vilket utrymme de olika områdena ges. Skrivningar om konstområdet <i>dramatik</i> är anmärkningsvärt nog i stort sett utelämnade i några kulturplaner. Satsningar på <i>cirkus/nycirkus</i> har över lag ökat, men det ser olika ut i regionerna, där någon utelämnar området helt. Musikområdet saknar i vissa planer en självständig rubricering, och placeras som del av scenkonsten. Områdena <i>spelkultur</i> och <i>spelutveckling</i> förekommer i flera planer. Det är något av en trend de senaste åren att regionala kulturplaner nästan som regel nuförtiden har avsnitt om digitala spel och generell spelkultur som ett eget verksamhetsområde.</p>
--	---

	<h2>1.2 Konstnärspolitiska begrepp och definitioner i kulturplanen</h2>
<p>DALARNA</p>	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Dalarna använder genomgående i sin kulturplan kulturskaparbegreppet korrekt. Begreppsligt sett framstår planen över lag som väl genomarbetad.</p> <p><u>Begreppet konstnär³</u> I Dalarnas kulturplan används konstnärsbegreppet i stort sett helt konsekvent, förutom något enstaka undantag där "konstnärer" syftar på bildkonstnärer.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> Kulturell mångfald lyfts fram i avsnittet "Breddat deltagande" under rubriken "Barn och unga", samt i avsnittet "Professionella kulturskapare". Det är bra, men planen kunde haft mer av konstområdesövergripande skrivningar om hur regionen generellt sett avser att främja en bredd av konst- och kulturuttryck gällande det regionala kulturlivets utbud, distribution och produktionsmöjligheter för konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden. Något som borde ha nämnts är om Dalarna på regional nivå arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention⁴</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Det är anmärkningsvärt att det konstnärspolitiska viktiga begreppet <i>kulturens egenvärde</i> inte finns med i Dalarnas kulturplan. <i>Konstnärlig frihet</i> och <i>konstnärlig kvalitet</i> lyfts fram på några ställen i planen, dock utan några utvecklande resonemang kring begreppens innebörder i sak från regionens sida. Skrivningar om begreppet <i>yttrandefrihet</i> finns i avsnittet "Politiska utgångspunkter för kultur och bildning" och i avsnittet om arkiv.</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Gävleborgs kulturplan har genomgående en korrekt användning av kulturskaparbegreppet. Begreppsligt sett framstår planen över lag som mycket väl genomarbetad.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> I Gävleborgs plan används konstnärsbegreppet något inkonsekvent, eftersom bild- och formkonstnärer kallas "konstnärer" ibland, medan ordet konstnär även på flera ställen används i den breda betydelsen för alla konstområden.</p> <p><u>Konstpolitik och konstnärspolitik</u> Region Gävleborg lyfter i planen fram både begreppet <i>konstpolitik</i> och begreppet <i>konstnärspolitik</i> och gör tydliga definitioner av dessa och hur regionen förhåller sig till begreppen.</p>

² I § 8 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det att landstinget ska ansvara för att främja en god tillgång för länets invånare till: 1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet, 2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, 3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, 4. professionell bild- och formverksamhet, 5. regional enskild arkivverksamhet, 6. filmkulturell verksamhet, och 7. främjande av hemslojd.

³ KLYS förespråkar, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet *konstnär* – när det används – betecknar verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast *bild- och formkonstnär*.

⁴ <http://u4614432.fsddata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-konvention-om-skydd-f%C3%B6r-och-fr%C3%A4mmande-av-m%C3%A5ngfalden-av-kulturyttringar.pdf>

	<p><u>Kulturell mångfald</u> Det är bra hur regionen på en rad ställen i planen påpekar att utvecklingsarbetet bl a syftar till att skapa en mångfald av berättelser, föreställningar och uttryck inom flera olika konstområden. Det saknas dock i planen några konstområdesövergripande skrivningar om på vilket sätt regionen i praktiken arbetar för att främja kulturell mångfald. Något som borde ha nämnts i planen är om Gävleborg på regional nivå arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Begreppet <i>konstens och kulturens egenvärde</i> betonas redan i planens förord samt på flera andra ställen i planen. Regionen betonar att det finns särskilda kärnprinciper för att värna konstens och kulturens egenvärde. Om scenkonsten, musiken och litteraturen skriver regionen i planen att det vill kunna erbjuda ett utbud ”av hög kvalitet”. Motsvarande skrivningar saknas för andra konstområden. Gävleborgs plan understryker vikten av <i>konstnärlig frihet, yttrandefrihet</i> och <i>åsiktsfrihet</i> inom kulturlivet och bland de yrkesverksamma kulturskaparna i länet. Frihet för kulturskapare kopplas till främjande av <i>konstnärlig kvalitet</i>.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Jönköpings läns kulturplan har genomgående en korrekt användning av kulturskaparbegreppet. Begreppsligt sett framstår planen över lag som mycket väl genomarbetad.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> I denna kulturplan används konst- och konstnärsbegreppet tydligt i den breda betydelsen för alla konstområden.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> Det saknas i planen några konstområdesövergripande skrivningar om på vilket sätt regionen avser att främja kulturell mångfald. Något som borde ha nämnts i planen är om Jönköpings län på regional nivå arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Det är välformulerat och tydligt i planen hur begreppet <i>konstens och kulturens egenvärde</i> lyfts fram i regionens strategiska principer för kulturutvecklingsarbetet. Det talas om ”det konstnärliga uttryckets frihet”, men i övrigt i planen nämns inte begreppet <i>konstnärlig frihet</i>. Däremot lyfts <i>yttrandefrihet</i> fram i några olika avsnitt. <i>Konstnärlig kvalitet</i> ingår i regionens strategiska principer för planperioden. I planen redogörs för begreppets komplexitet på ett pedagogiskt bra sätt.</p>
<p>NORRBOTTEN</p>	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Genomgående används kulturskaparbegreppet korrekt i Norrbottens kulturplan. Begreppsligt sett framstår planen över lag som väl genomarbetad. Även begreppet ”professionell utövare” används flitigt i planen.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> Det breda konstnärsbegreppet används i stort sett helt konsekvent, förutom något enstaka undantag, där ”konstnär” syftar på bild- och formkonstnär.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> <i>Kulturell mångfald</i> lyfts ordagrant på flera ställen i planen. Det finns en konkret skrivning om att värna en kulturell mångfald. Vi noterar att regionen även använder begreppet i planen för att beskriva den andra betydelsen av begreppet som handlar om medborgerliga inkluderings- och mångfaldsfrågor. Norrbottens kulturplan borde även ha lyft fram om regionen arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i> på regional nivå.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Begreppet <i>kulturens egenvärde</i> i planen lyfts fram i ett eget rubricerat avsnitt. Begreppet <i>yttrandefrihet</i> förekommer på många ställen i planen, men förutom att det nämns i litteraturavsnittet tycks regionen inte koppla sin egen regionala kulturpolitik innehåll konkret till främjande av yttrandefrihet. Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> lyfts fram på några ställen i planen. Konstnärlig frihet kopplas också till <i>principen om armlängds avstånd</i>. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> lyfts i ett eget rubricerat avsnitt.</p>
<p>SÖRMLAND</p>	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Sörmland använder kulturskaparbegreppet korrekt i merparten av dokumentet. Emellertid borde det på några ställen i planen ha förtydligats att det i sak handlar om ”professionella kulturskapare”, och inte bara ”kulturskapare”. Detta är viktigt för att för läsaren definiera om skrivningarna handlar om de yrkesverksamma eller om hobbyverksamma kulturskapare.</p>

	<p><u>Begreppet konstnär</u> I planen används det breda konstnärsbegreppet över lag på ett tydligt vis.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> Förutom i innebörden av några konstområdespecifika skrivningar saknar planen några fokuserade konstområdesövergripande skrivningar om på vilket sätt regionen avser att främja kulturell mångfald. Något som borde ha nämnts i planen är om Sörmland på regional nivå arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Regionen lyfter fram både begreppet <i>konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i>. Begreppet <i>konstens</i> eller <i>kulturens egenvärde</i> betonas på flera ställen i planen. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer på flera ställen.</p>
UPPSALA LÄN	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Kulturskaparbegreppet används mestadels korrekt och bra i planen, samt specifikt i avsnittet om kulturskapares villkor. Finns några inkonsekvenser i regionens användning av begrepp som "utövare" när det gäller skrivningar i övrigt om de professionella kulturskaparna.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> Det breda konstnärsbegreppet används inkonsekvent; i bild och form-avsnittet talas det om konstnär i betydelsen bild- och formkonstnär, medan det i teateravsnittet syftar på scenkonstnärer.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> I ett avsnitt lyfts <i>kulturell mångfald</i> i det att Region Uppsala hävdar att man vill "stimulera till ökad bredd och mångfald i länets konstliv". Kulturell mångfald påpekas även på några olika ställen i planen, vilket är bra, men det saknas kopplingar till om och hur regionen arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i>, på regional nivå.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet och konstnärlig frihet</u> Begreppen <i>kulturens egenvärde</i> och <i>yttrandefrihet</i> lyfts fram i planen, men regionen väljer att inte utveckla några egna resonemang kring hur den regionala kulturpolitiken i Uppsala län förhåller sig till begreppet <i>konstnärlig frihet</i>. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer frekvent i planen.</p>
VÄSTER-NORRLAND	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Västernorrland är inkonsekvent i sin kulturplan när det gäller att beteckna och tala om professionella kulturskapare. Det är en i våra ögon rörig begreppsapparat, där bl a begreppet <i>utövare</i> används flitigt utan att alltid specificera om det handlar om professionella eller inte.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> I planen används konstnärsbegreppet både brett för att beteckna alla olika sorters kulturskapare och specifikt för att syfta på bild- och formkonstnärer.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> Det saknas i planen några fokuserade konstområdesövergripande skrivningar om på vilket sätt regionen avser att arbeta för att främja kulturell mångfald. Något som borde ha kunnat nämnas i planen är om och hur Region Västernorrland på regional nivå arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u> Begreppen <i>kulturens egenvärde</i> samt <i>konstens egenvärde</i> lyfts fram i olika avsnitt och definieras även under en egen rubrik. Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> lyfts fram på några ställen i planen och är dessutom i fokus i ett av de tre övergripande målområden som regionen har satt upp för planperioden. Konstnärlig frihet kopplas i planen också till <i>principen om armlängds avstånd</i>. Trots denna goda ambition saknas i stort sett begreppet <i>yttrandefrihet</i> i planen. Det nämns dock kort i biblioteksavsnittet. Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> lyfts frekvent i denna plan och är liksom konstnärlig frihet i fokus i ett annat av de tre övergripande målområdena.</p>
VÄSTMANLAND	<p><u>Begreppet kulturskapare</u> Region Västmanlands kulturplan använder kulturskaparbegreppet korrekt i merparten av dokumentet.</p> <p><u>Begreppet konstnär</u> I avsnittet <i>Konstnärlig frihet och kreativitet</i> liksom i resten av planen används det breda konstnärsbegreppet på ett tydligt och korrekt sätt.</p> <p><u>Kulturell mångfald</u> <i>Kulturell mångfald</i> lyfts ordagrant i planen. Det finns en konkret prioritering om att "främja en mångfald/bredd av konst- och kulturuttryck". Regionens understryker på flera ställen i planen vikten av kulturell mångfald. Vi kan</p>

	<p>konstatera att Västmanland är en region som tydligare än många andra framhäver detta i sin kulturplan. Planen lyfter även fram <i>Unescos mångfaldskonvention</i>.</p> <p><u>Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet</u></p> <p>Både begreppet <i>yttrandefrihet</i> och <i>konstnärlig frihet</i> lyfts fram på flera ställen i planen.</p> <p>Likasa förekommer begreppen <i>konstens egenvärde</i> och <i>konstnärlig kvalitet</i> frekvent i planen.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 1.2</p>	<p>Genomgående har kulturskaparbegreppet blivit vedertaget hos regionerna och används konsekvent och korrekt i de flesta kulturplanerna nuförtiden. Begreppsligt sett framstår planerna över lag som väl genomarbetade, men med vissa undantag. Somliga regioner slarvar med att specificera om det handlar om professionella kulturskapare eller -utövare. I flera kulturplaner blandas det breda konstnärsbegreppet med användningen av ordet <i>konstnär</i> för att beteckna endast bild- och formkonstnärer, ibland även scenkonstnärer.</p> <p>Begrepp som <i>konstens egenvärde</i>, <i>konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i> förekommer idag i de flesta regionala kulturplaner, ofta i egna rubricerade avsnitt och som prioriterade utvecklingsområden. Skrivningar om <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer ofta i kulturplanerna. Främja kultur av <i>hög kvalitet</i> påtalas många gånger (jfr fråga 3.3 och 3.4).</p> <p><i>Kulturell mångfald</i> lyfts ordagrant i några planer, men i flera planer saknas skrivningar om att värna en kulturell mångfald. Vissa regioner använder begreppet i planen för att beskriva den andra betydelsen av begreppet som handlar om medborgerliga inkluderings- och mångfaldsfrågor. I stort sett ingen region lyfter fram om regionen arbetar med och implementerar <i>Unescos mångfaldskonvention</i> på regional nivå – Västmanland är den enda av de åtta undersökta regionerna som gör det.</p>

2 Dialogen med professionella kulturskapare

	2.1 Hur beskrivs regionens samråd med professionella kulturskapare?
DALARNA	Regionen följer rekommendationer från KLYS om kulturskapardialoger och har sedan några år ett konstområdesövergripande samråd för kulturskapare i det fria kulturlivet, där representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film möts för att diskutera förutsättningarna för att bo och verka i Dalarna. I avsnittet "Professionella kulturskapare" står det om detta samråd bl a: "Ett nytt råd för fria kulturskapare bildas inför varje ny planperiod. Dialog med kulturskapare sker också löpande via länskulturverksamheterna."
GÄVLEBORG	Orden "samråd" och "dialog" förekommer flitigt i Region Gävleborgs kulturplan, faktiskt mer än i de flesta andra planer som vi har läst. Regionen är jämförelsevis mycket transparent och tydlig om dialogarbetet i sin kulturplan. När det gäller dialogen med kulturskapare saknar regionen dock ett formaliserat konstområdesövergripande kulturskaparråd som möts regelbundet. KLYS välkomnar i alla fall att regionen hade ett bra dialogforum för yrkesverksamma kulturskapare inför remissen av denna kulturplan. I övrigt saknas i planen beskrivningar av hur kulturskaparna har möjlighet att medverka i dialoger för uppföljningsarbetet av kulturplanen.
JÖNKÖPINGS LÄN	Region Jönköpings län har hittills saknat ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med professionella kulturskapare. Dock välkomnar KLYS regionens generellt höga ambitioner med dialogarbetet som beskrivs ingående i planen; att genom en rad dialogprocesser på olika nivåer kvalitetssäkra framtagandet och uppföljningen av kulturplanen. KLYS regionalpolitiska strateg bjöds in att medverka i en s k samverkansgrupp under framtagandet av kulturplanen.
NORRBOTTEN	Ordet <i>dialog</i> är frekvent förekommande i Norrbottens kulturplan. I avsnittet "Framtagande, genomförande och uppföljning" påpekas bl a att regionen har hållit temadialoger med de enskilda konstarna och länets professionella kulturskapare och aktörer, samt att särskilda samråd genomfördes med representanter för KLYS. Regionen hade i samråd med KLYS ett särskilt dialogmöte för yrkesverksamma kulturskapare inför remissen av kulturplanen. I planen tydliggörs vikten av dialog med kulturskapare. Regionen har som ambitionspunkt i avsnittet "Kulturpolitiska utgångspunkter" att "inrätta ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med professionella kulturskapare". Dock saknas kulturskaparna i planens skrivningar om uppföljningar av planen.
SÖRMLAND	Region Sörmland nämner orden "dialog" och "samråd" på många ställen i sin kulturplan, och det märks att man har ambitionen att vara transparent kring det breda dialogarbetet över lag. Regionen har ett konstområdesövergripande samråd med både kulturskapare och företrädare för ideell kultur och föreningsliv. Detta och övrigt dialogarbete inför planen nämns i ett särskilt avsnitt: "I strukturen finns också en konstformsövergripande referensgrupp med företrädare från både kulturskapare och den ideella sektorn."
UPPSALA LÄN	Region Uppsala har sedan många år ett etablerat konstområdesövergripande kulturskaparsamråd, som regionens kulturförvaltning och kulturnämnd löpande tar inspel ifrån. Detta förfarande beskrivs utförligt under egen rubrik i ett avsnitt om kulturskaparnas villkor. Utöver detta lyfts dialogarbete fram tydligt på flera ställen i planen, där även kulturskapardialoger påtalas. Vad vi kan se saknar dock Region Uppsalas kulturplan någon information om vilka dialogmöten som har genomförts och datum för dem; om och hur konstområdesspecifika dialoger har gjorts vid sidan av kulturskaparrådets konstområdesövergripande möten. Detta brukar ibland uppges i fotnoter eller bilagor.

VÄSTER-NORRLAND	<p>Regionen följer rekommendationer från KLYS och har sedan några år ett konstområdesövergripande samråd ihop med grannregionen Jämtland/Härjedalen för kulturskapare i det fria kulturlivet, där representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film träffas för att diskutera hur förutsättningarna för kulturskapare kan förbättras. Detta nämns tydligt i planen: "För formell dialog med de professionella utövarna genomförs samråd med representanter för medlemsorganisationerna i KLYS". Dessutom har Västernorrlands kulturplan en fyllig lista över samtliga dialogmöten som genomförts inför planen.</p>
VÄSTMANLAND	<p>Ingående och pedagogiskt beskriver Region Västmanland dialogarbetet som har gjorts inför och under kulturplanens framtagande, men vi kan konstatera att regionen saknar en formaliserad konstområdesövergripande samrådsgrupp med kulturskapare från de olika konstområdena som gemensamt kan fungera som en löpande dialogpart vid behov. I avsnittet <i>Genomförande och uppföljning</i> hävdas att regionen "stödjer den kulturpolitiska dialogen i länet genom att hålla i olika nätverk och skapa mötesplatser för dialog". Självfallet är det värdefulla nätverk för dialog som listas, men KLYS saknar här representation för professionella kulturskapare inom konstområdena.</p>
TENDENSER FRÅGA 2.1	<p>Enligt gällande förordning⁵ för kultursamverkansmodellen ska regionerna inför framtagandet av sina kulturplaner samråda med bl a det professionella kulturlivet. Av årets undersökta regioner har Dalarna, Västernorrland och Uppsala snarlika dialogförfaranden med kulturskaparna enligt KLYS konstområdesövergripande modell⁶. Även Sörmland har en sådan dialogmodell, men då även ihop med en del företrädare för föreningslivet.</p> <p>Liksom det kunde konstateras i förra årets tendensrapport är en tendens här att regionerna tycks bli generellt mer transparenta, utförligare och noggrannare med att i sina kulturplaner redogöra för det dialogarbete som görs inför såväl framtagande som uppföljning av kulturplanen.</p> <p>KLYS ser helst att alla regioner inrättar ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med kulturskapare som löpande kan vara aktivt både i framtagandet och i de årliga uppföljningarna av kulturplanerna. Som stöd för inrättande av dessa samråd hänvisas till KLYS samrådsguide⁷, som togs fram 2017, som anger hur samråden bör se ut enligt KLYS.</p>

⁵ I § 7 i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet står det: "Landstinget ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället."

⁶ Regioner/landsting har en rad olika arbetsformer för att samråda med kulturlivets aktörer; bl a stormöten, konstområdesspecifika möten och konstområdesövergripande möten, vilket är det som KLYS förespråkar. Ungefär hälften av de tjugo regioner som ingår i samverkansmodellen har den här sortens formaliserade samråd med referensgrupper eller s k kulturskaparråd, främst med representanter från KLYS medlemsorganisationer inom olika konstarter. De konstområdesövergripande samrådsmötena arvoderas av förvaltningarna enligt KLYS arvodesrekommendationer. Mötena hålls på de regionala kulturförvaltningarna generellt sett 1-3 ggr/år. KLYS tog 2017 fram en s k samrådsguide för kulturskapare och kulturförvaltningar m fl med övergripande riktlinjer för samrådsarbetet med det professionella kulturlivet.

⁷ KLYS samrådsguide finns att ladda ner via denna länk: <https://klys.se/regional-kulturpolitik/>

3 Konstnärspolitiska perspektiv i kulturplanen

	<p>3.1 Hur formuleras kulturplanens övergripande mål och prioriteringar som gäller regionens kulturella infrastruktur och professionella kulturskapare?</p>
<p>DALARNA</p>	<p>Planen är välstrukturerad och tydlig gällande Dalarnas regionala mål och strategier och som läsare blir man i avsnittet "Det strategiska ramverket" väl insatt i vilka delar av organisationen som har ansvar för vilka olika ansvarsområden och dess uppföljning.</p> <p>De övergripande regionala kulturpolitiska målen är ambitiösa; regionen vill främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Man vill även bevara ett levande kulturarv samt främja konstnärlig förnyelse, utveckla den interkommunala samverkan samt stärka ett internationellt och interregionalt utbyte samt samverkan.</p> <p>I planen betonas även den nyckelroll förvaltningen för kultur och bildning har för arbetet att nå upp till målen i Agenda 2030. Genomgående syns i planen en medvetenhet om betydelsen av att stärka infrastrukturen, dvs. flera led inom kultursektorn; kulturutövarnas förutsättningar som t ex finansiering (sökbara bidrag), replokaler och scener, distributionsnät, mötes- och visningsplatser, samverkan samt utbildning inom de olika yrkesdisciplinerna.</p> <p>Skrivningar som tar upp produktionslokaler, så som tillverkningslokaler, ateljéer och replokaler, finns främst i avsnitten om bild och form och scenkonst. Även i avsnittet om kulturella och kreativa näringar lyfts produktionsplatser fram: "Regionen vill främja framväxten av fler så kallade 'Kreativa hus', lokaler för produktion och med arbetsplatser för aktörer inom KKN."</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p>Under rubriken "Kultur, konst, kulturarv och övriga begrepp" identifierar regionen kultur-, konst- och konstnärspolitik som politik för tillgång till kultur respektive politik för konstnärligt skapande/utövande. Den uppdelningen är intressant men här saknas källhänvisning och kanske ett lite längre problematiserande. Det är emellertid värdefullt att regionen kopplar ihop utveckling av förutsättningar för konst och kultur med samhällsplanering och regional utveckling, och även i samma avsnitt påpekar att kulturskaparna utgör kärnan i kulturella och kreativa branscher.</p> <p>I ett avsnitt med rubriken "Kulturpolitiskt sammanhang" beskrivs Gävleborgs regionala kulturpolitiska mål. I sin årsplan 2022-2024 identifierar Region Gävleborgs kultur- och kompetensnämnd en rad mål kopplade till området "Kunskap och kultur". Här konstateras att: "Kultur- och kompetensnämnden ska aktivt verka för en öppen och fri konst och kultur. Kulturen och konsten ska varken underkastas censur, ideologier eller kommersialism. [...]"</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Region Jönköpings län har satt upp följande kulturpolitiska mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av länets kulturliv • Konst och kultur ska vara tillgängliga i och en angelägenhet för hela länet • Länets kulturliv ska sträva efter kvalitet i både bredd och spets <p>I arbetet med att uppnå både nationella och regionala mål utgår regionen från ett antal övergripande kulturpolitiska prioriteringar som samspelar med varandra och under planperioden ska utforskas, utvecklas och stärkas genom samverkan och samråd mellan berörda aktörer. En prioritering är <i>kulturlivets infrastruktur</i> och inom ramen för den påtalas bl a att regionen ska bidra till att främja kulturskapares villkor, och "utveckla kommunernas kapacitet att ta emot professionell kultur och att skapa professionell kultur som kan spridas utanför den egna kommunen".</p>
<p>NORRBOTTEN</p>	<p>Region Norrbottens strategiska utvecklingsområden för kulturplaneperioden 2023–2026 är gestaltad livsmiljö, kulturella kreativa näringar och digitalisering.</p> <p>I avsnittet "Kulturpolitiska utgångspunkter" påpekas det att "Region Norrbottens kultur-, konst- och konstnärspolitiska insatser ska utgå från kulturens egenvärde, att värna kulturell mångfald, principen om armlängds avstånd samt konstnärlig kvalitet och utveckling". I avsnittet förankras kulturplanen i både de förutsättningar som ges från staten/Kulturrådet och kulturpolitiken i stort, men även i de regionala planer/policys och visioner som både regionen och kommunerna har. Kulturskaparna lyfts fram tydligt i avsnittet. Dock blir det lite rörigt att förhålla sig till alla visioner, policys, strategier och kommunernas kulturpolitiska självständighet som</p>

	<p>beskrivs inledningsvis. Som läsare går man helt enkelt lite vilse i allt som kulturen ska förhålla sig till och undrar hur kulturplanen står i förhållande till alla dessa andra regionalpolitiska strategier och dokument.</p> <p>I planens första delar lyfts vikten av den kulturella infrastrukturen. Avsnittet som behandlar de sju olika kulturområdena vart och ett för sig inleds med en text som framhåller att kulturverksamheterna särskilt ska beakta verksamhet för barn och unga samt nationella minoriteter.</p> <p>I kulturplanen ges särskilt fokus till nationella minoriteter, i synnerhet samisk kultur, samt barn och unga. När det gäller barn och unga vill man öka både tillgänglighet och delaktighet. Man framhåller även att alla länets kommuner har kulturskolor.</p> <p>Samverkan på regional, nationell och internationell nivå ska genom nätverk, utbyten, kompetensutveckling och främjande insatser möjliggöra ett professionellt kulturutbud i hela länet. Norrbotten samverkar med de övriga tre norrländska regionerna i strukturen "Kultur i Norr" för att överbrygga utmaningar och öka tillgängligheten.</p>
SÖRMLAND	<p>De kulturstrategiska inriktningarna i Sörmlands kulturplan med vision och målbild beskriver konst, människa och samhälle där möjligheter, förutsättningar och ansvar lyfts på olika sätt. Det är välskrivet men konstnärspolitiskt sett svävande i sak och konkretion. Ingenstans i detta avsnitt beskrivs de professionella kulturskaparnas roller i kulturlivet, utan man får läsa mellan raderna och underförstått anta att kulturskapare är en viktig del i sammanhanget. I stycket om "Konsten" pratas om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse – men vem som ska göra detta nämns inte. I stycket om "Människan" är indirekt kulturskaparna utövare men utövaren kan i detta stycke vara alla som är intresserade av kultur, amatörer så väl som professionella kulturskapare. I stycket om "Samhället" talas om ansvaret att tillhandahålla konst, att kunna skapa och ta del av samt att ge bredd och spets i konstnärliga uttryck och former. Men vem som skapar konsten och står för bredd och spets nämns inte.</p>
UPPSALA LÄN	<p>Region Uppsalas kulturplan är till stora delar kortfattad kring sakfrågor i utvecklingsarbetet, men regionen är tydlig med sitt konstnärspolitiska anslag. Kulturskaparnas förutsättningar och villkor har ett eget avsnitt i planen. Även i planens introduktion framhävs betydelsen av goda förutsättningar för konstnärligt skapande:</p> <p>"En viktig utgångspunkt är att kulturplanen ska möjliggöra förutsättningar för att skapa och uppleva konst, kultur och kreativitet i Uppsala län, vilket kräver en bred samverkan. Region Uppsala vill med denna kulturplan bidra till robusta förutsättningar för ett dynamiskt kulturliv i bred bemärkelse."</p> <p>I det särskilda avsnittet "Kulturskaparnas villkor och förutsättningar" framvisar regionen det fria kulturliv som finns. Här lyfts de fasta institutionerna som arbetsgivare kopplat till det fria kulturlivet. Regionen pekar på sin kulturella infrastruktur och de bidrag, kompetensutveckling m m som finns genom kulturstödet.</p> <p>Regionens prioriteringar för planperioden delas in i tre olika perspektiv med fokus på konstarterna, människan och platsen. Det påpekas att detta tillsammans bidrar till social och kulturell hållbarhet i Uppsala län. Dock saknas konkret kulturskaparna i uppräknings av olika aktörer och faktorer här. Här borde det ha funnits skrivningar om kulturskapares villkor kopplat till konstarnas regionala förutsättningar.</p> <p>I beskrivningen ovanför listan med prioriteringarnas perspektiv hävdas det att:</p> <p>"Region Uppsala samverkar med länets åtta kommuner, med det professionella kulturlivet och med det civila samhället för att välja de insatser som bäst kan stödja en kulturell infrastruktur och länsinvånarnas möjligheter till delaktighet. Uppsala län ska vara en stark kulturregion med internationell lyskraft."</p>
VÄSTER-NORRLAND	<p>I Västernorrlands kulturplans avsnitt "Utgångspunkter" står det att läsa: "Kulturplanen har två målnivåer. Den första nivån innehåller tre övergripande målområden för vårt gemensamma utvecklingsarbete, och den andra nivån strategiska mål inom varje kulturområde. Till planen läggs de regionala kulturverksamheternas årliga prioriteringar och ekonomibilaga."</p> <p>De tre strategiska målområdena som regionen har satt upp i denna kulturplan är insiktsfullt utformade, men samtidigt väldigt omfattande i ambitioner och rubriceringar. Kanske kunde vissa målområden blivit två olika, och alltså totalt sett några fler målområden än bara tre?</p> <p>En skillnad i den här kulturplanen mot de tidigare är avsaknaden av konkreta insatsförslag, samt hur strategierna ska kopplas till sakliga handlingsplaner.</p> <p>Ett av de tre målområdena har rubriken "I Västernorrland tar vi aktiv ställning för konstnärlig frihet samt stärker den kulturella infrastrukturen och det professionella skapandet". Här finns välformulerade skrivningar om att främja kulturskapares villkor och konstnärlig frihet m m. Regionen tar upp principen att främja kulturens oberoende ställning, konstnärlig sakkunskap i beslutsunderlag, och att stärka kunskapen kring arvoden och upphovsrätt.</p> <p>Om regionens kulturella infrastruktur påpekas det att: "För att utövare ska kunna verka och synas i Västernorrland behöver vi skapa fler mötesplatser, plattformar och scener för samtida konst och kultur."</p>

	<p>Konstnärer och regionala kulturverksamheter fungerar som kulturens motorer och ger arbetstillfällen och synlighet." Hela avsnittet är välskrivet, men det saknas mer konkreta redogörelser för hur det är tänkt att gå till. Under rubriken "Genomförande och uppföljning" säger regionen att det handlar om att skapa kapacitet för att uppfylla målen och krävs flernivåsamverkan, långsiktig finansiering, överenskommelser och uppdrag samt strategiska insatser.</p>
VÄSTMANLAND	<p>Region Västmanland har tre grundläggande utgångspunkter för sitt kulturutvecklingsarbete under temat "kulturens bidrag till ett livskraftigt Västmanland"; Barns och ungas rätt till kultur, Kulturens betydelse för ett hållbart samhälle samt Konstnärlig frihet och armlängds avstånd. Regionen har pekat ut tre målområden för planperioden: "Kultur i ett välmående Västmanland", "Ett tillgängligt kulturliv i Västmanland" (som handlar om den kulturella infrastrukturen) samt "Ett skapande Västmanland" (som omfattar den konstnärligt orienterade kulturella infrastrukturen samt professionella kulturskapares villkor). Under varje målområde finns några särskilda prioriterade områden.</p> <p>Målområdet "Ett skapande Västmanland" fokuserar bl a på konstnärlig frihet, kulturell mångfald, kulturella och kreativa näringar samt professionella kulturskapares villkor.</p> <p>Gällande kulturell infrastruktur prioriteras särskilt bl a utveckling av arrangörsleden och digitala mötesplatser.</p>
TENDENSER FRÅGA 3.1	<p>Det märks att de flesta kulturplanerna har blivit mer översiktliga och strategiskt upplagda på senare år. Grundstrukturerna för innehållet utgår från de nationella kulturpolitiska målen; självständighetsmålet, delaktighetsmålet och samhällsmålet. Begreppet "kulturell infrastruktur" förekommer ordagrant ofta i planerna och kulturskaparna nämns nu i mycket högre grad i olika avsnitt lite varstans i planerna. I planernas förord och introduktioner påtalas mer än förr att kulturskaparna har en viktig roll i regionens kulturliv.</p> <p>Liksom de tendenser vi sett i de senaste årens undersökta kulturplaner ser vi även bland årets åtta planer att regionerna har ett generellt starkare konstnärspolitiskt anslag; att planerna mer konkret i egna avsnitt lyfter de professionella kulturskaparnas villkor, armlängds avståndsprincipen, konstnärlig frihet m m som särskilda prioriterade områden bland övergripande kulturpolitiska mål, strategier och utvecklingsområden (jfr fråga 3.3).</p>

	<p>3.2 Hur beskrivs professionella kulturskapares villkor i kulturplanen? Lyfts avtal och ersättningsnivåer för kulturskapare? Lyfts kulturskapares arbetsmiljö? Nämns upphovsrätten?</p>
DALARNA	<p>Region Dalarna lyfter de professionella kulturskaparna under en egen rubrik i kulturplanen. Även om det i avsnittet "Professionella kulturskapare" finns föredömliga skrivningar om yrkesvillkor när det gäller avtal och ersättningar till kulturskapare, finns det några brister i det att planen saknar skrivningar om regionens syn på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet. Upphovsrätten borde bl a ha kunnat kopplas till digitalisering, som lyfts fram så frekvent i planen.</p> <p>Det saknas också skrivningar om att ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer, samt att det ska gälla även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa. Det kunde även ha funnits en skrivning om vilka ekonomiska ambitioner man har för att uppnå detta.</p> <p>Positivt är att regionen i avsnittet "Professionella kulturskapare" tar upp behovet av en god kulturell infrastruktur med scener, gallerier, biografsalonger och konsertlokaler samt möjligheten för konsten att även finnas på oväntade arenor och i nya format.</p> <p>När det kommer till finansiering av kulturprojekt delar Region Dalarna årligen ut verksamhets- och projektstöd samt kulturpris och kulturstipendier. Man ger turnéstöd och subventioner som underlättar fria grupper turnerande med offentlig-, barn och unga-föreställningar. Inom skapande skola-satsningen möter barn och unga i Dalarnas grundskolor professionell konst och kultur. Region Dalarna vill bistå kommunerna med samordning och planering av projekt inom skapande skola med professionella kulturskapare. Finns många bra ambitioner här.</p>

	<p>Under rubriken "Utvecklingsmöjligheter" konstateras det att Region Dalarna i nuläget inte har något särskilt verksamhetsstöd för det fria kulturlivet; t ex till frilansande skådespelare i fria teatergrupper eller dansare i danskompanier. Bra att regionen har som ett mål att utreda möjligheten för fleråriga stöd till fria grupper. Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö i regionen saknas i kulturplanen.</p>
GÄVLEBORG	<p>Gävleborgs kulturplan för 2023-2026 genomsyras av en generell konstnärspolitisk tydlighet. Redan i förordet lyfts kulturskaparna och deras villkor fram. Regionen visar på en medvetenhet i begreppsapparaten kring professionellt kulturskapande i hela planen, och vad som är viktigt att nämna i sak gällande yrkesvillkoren för professionella kulturskapare.</p> <p>Även om mycket om kulturskapares villkor är föredömligt skrivet i denna kulturplan, och att upphovsrätten påtalas på ett tydligt sätt i avsnittet om kulturskapares villkor, borde planen ha kunnat innehålla mer utvecklade skrivningar om regionens syn på upphovsrättsliga frågor när det kommer till upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet.</p> <p>Det är tillfredsställande formulerat i planen om att ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer.</p> <p>Kulturskapares arbetsmiljö lyfts fram i avsnittet om kulturskapares villkor: "Yrkesverksamma inom kultursektorn måste ha goda arbetsvillkor, inklusive trygg arbetsmiljö."</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Regionen skriver om yrkesvillkor för professionella kulturskapare på flera ställen i kulturplanen. Detta är framsynt, men skrivningarna om kulturskaparnas villkor saknar en del konkret viktiga fakta, som att ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer. Här kunde även ha påtalats att det ska gälla även om den som beställer arbetet inte omfattas av avtal, och att regionen alltid i sin egen anslagsgivning till professionella kulturaktörer bör beakta såväl kollektiv- och ramavtal, som arvodesrekommendationer och upphovsrätt. I planen kunde något ha formulerats om vilka ekonomiska ambitioner regionen har för att uppnå stärkta villkor för kulturskapare.</p> <p>KLYS välkomnar att upphovsrätten påtalas som en viktig del av yrkesvillkoren för professionella kulturskapare, men på det stora hela är det förvånansvärt tunt skrivet om synen på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet.</p> <p>I litteraturavsnittet skriver regionen: "I digitaliseringens tidevarv behöver upphovsrätten stärkas och värnas, men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad". Resonemanget kunde ha utvecklats mer i planen. Nu väcks frågan om vad som i praktiken avses med "uppdatering" av upphovsrätten i regionens kulturpolitiska arbete under planperioden.</p> <p>Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö i regionen saknas i Region Jönköpings kulturplan.</p>
NORRBOTTEN	<p>Konstnärspolitiska viktiga formuleringar återkommer på flera ställen i planen: kulturens egenvärde, kulturell mångfald, armlängds avståndsprincipen och konstnärlig kvalitet och utveckling. Dessa ämnen lyfts fram tydligt i egna avsnitt i planen. Det är också tydligt beskrivet i avsnittet "Kulturpolitiska utgångspunkter" att regionen sätter stort värde på att värna om kulturskapares villkor – bl a påtalas att "det är viktigt att ersättningar och arvoden för de professionella kulturskaparna följer gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer". I ljuset av detta är det förvånande att planen saknar ett eget rubricerat avsnitt specifikt om de professionella kulturskaparnas villkor, något som majoriteten av regionala kulturplaner nu brukar ha med.</p> <p>De konstnärspolitiska insatser som regionen påtalar signalerar över lag mer bredd än fördjupning med mer administrativa mål snarare än ökad konstnärlig utveckling i regionen. Inom många av kulturformerna kunde gränsen mellan amatörer och professionella tydliggjorts mer i skrivningarna. Det finns en obalans mellan hur planen beskriver professionella inom de olika konstområdena.</p> <p>Upphovsrättslagen nämns i avsnittet "Lagar och förordningar inom kulturområdet". Regionen pekar i planen ut sin dialog med KLYS och upphovsrätt som en av frågorna som KLYS arbetar med. I avsnittet om digitalisering påtalas att det finns utmaningar med upphovsrättsliga frågor, men det saknas ett resonemang kring påståendet. Det är förtjänstfullt att upphovsrätten nämns på flera ställen i planen, och att en ambition hos regionen är att "öka kunskapen om upphovsrättsliga frågor och upphandling av digitalt material". Dock utelämnas i planen skrivningar om regionens egen syn på upphovsrätten och hur regionen konkret avser att hantera upphovsrättsliga frågor kring kulturskapares yrkesverksamheter och upphovspersoners villkor.</p> <p>Norrbotten är en av få regioner som lyfter fram arbetsmiljöfrågor för kulturskapare i sin kulturplan.</p>

<p>SÖRMLAND</p>	<p>Inom respektive konstområde avslutas varje del med en text om särskilda prioriteringar 2023–2026, vilket tydliggör regionens fokusområden. Inte alla av dessa prioriteringar är dock verifierbara eller mätbara, utan framstår som allt för allmänt formulerade. Vi noterar att enbart i avsnitten om bild och form samt slöjd finns särskilda prioriteringar för planperioden om att ”stärka professionella kulturskapares villkor”.</p> <p>Det är positivt att Region Sörmland i avsnittet ”Kulturskaparnas förutsättningar och möjligheter” är tydlig med att lyfta fram kulturskaparnas roll i det regionala kulturlivet. Dock blir det hela mest lägesbeskrivande och konstaterande av hur värdefulla kulturskaparna är för kulturlivet, och att villkoren bör förbättras. Har då regionen några skarpa förslag för att stärka kulturskapares villkor rent konkret? I likhet med många andra kulturplaner väcks frågan om i vilken grad regionen är medveten om detaljer gällande villkoren för både kulturskapare och arrangörer. I Sörmlands kulturplan saknar KLYS ord som kollektivavtal, avtalsenlig ersättning eller liknande.</p> <p>Det saknas i planen skrivningar om regionens syn på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet. Upphovsrätt nämns enbart i en bilagas lista, och KLYS ställer sig frågande till varför Region Sörmland i sin kulturplans redogörande text överhuvudtaget inte tar upp upphovsrätten och upphovspersoners ersättningar.</p> <p>Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö i regionen saknas i kulturplanen.</p>
<p>UPPSALA LÄN</p>	<p>I Region Uppsalas kulturplan finns visserligen ett välskrivet avsnitt om kulturskaparnas villkor och förutsättningar, men frågan om goda villkor är så viktig att den också formellt borde ha lyfts fram som en konkret prioritering vid sidan av övriga prioriteringar för planperioden.</p> <p>När det gäller ersättningar, avtal och kollektivavtal är det relativt tunt skrivet i Uppsalas kulturplan, även om det är bra med denna formulering: ”Region Uppsala följer arvodesrekommendationer för konstnärliga uppdrag i enlighet med gällande avtal så som MU-avtalet och KLYS rekommendationer.”</p> <p>Regionen borde även ha informerat om att ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer, även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa.</p> <p>I ljuset av en ökad digitalisering är en uttalad ambition för upphovsrätt under planperioden att: ”Region Uppsala ska stödja insatser som höjer kompetensen inom upphovsrättsliga frågor.” I övrigt tycks planen sakna mer resonande skrivningar om regionens syn på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet.</p> <p>Det saknas skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö i Region Uppsalas kulturplan.</p>
<p>VÄSTER-NORRLAND</p>	<p>Västernorrland har konstnärspolitiskt sett mycket bra övergripande skrivningar i planen om att stärka kulturskapares villkor, förhålla sig till kulturens egenvärde, kulturell mångfald, armlängds avstånd och konstnärlig kvalitet och utveckling. Alla dessa ämnen lyfts fram tydligt i egna avsnitt i planen. Därför är det förvånande att planen saknar ett eget rubricerat avsnitt specifikt om de professionella kulturskaparnas villkor, något som majoriteten av regionala kulturplaner brukar ha med på senare år. I avsnittet ”Genomförande” under rubriken ”Arbetsvillkor och arbetsmöjligheter” redogör regionen på ett tydligt och kompetent sätt för kulturskapares ersättningar, avtal, upphovsrätt etc.</p> <p>Regionen hävdar i planen att man ”behöver stärka kunskapen” kring arvoden, kollektivavtal och upphovsrätt. Gott så. Men visst borde kunskap om arvoden och kollektivavtal m m vara känd sedan länge i en regions kulturliv. I det avseendet väcker de välformulerade skrivningarna i planen frågor om vad som hittills har gjorts och följts regelverksmässigt i Västernorrlands professionella kulturliv. Yrkesvillkor kan inte bara vara fina ord i en plan.</p> <p>Det är bra att upphovsrätt nämns inledningsvis i det första av de tre målområdena, och att regionen framhåller att man behöver stärka kunskapen kring upphovsrätten för att ”säkerställa goda förutsättningar”. Men nog kunde Västernorrlands kulturplan haft fler utvecklande resonemang om upphovsrätten för kulturskapare.</p> <p>Skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö saknas i planen.</p>
<p>VÄSTMANLAND</p>	<p>Många skrivningar i Västmanlands kulturplan vittnar om att regionen har en förståelse för utmaningarna för den professionella/yrkesutövande kulturskaparens möjligheter att kunna arbeta och försörja sig på sitt yrke. Planen har ett avsnitt med rubriken ”Professionella kulturskapare”. Dock är detta mycket kort och säger i stort sett ingenting om yrkesvillkor. Några rader nedanför detta avsnitt finns i alla fall ett uttalat mål för planperioden som lyder: ”Skapa goda och hållbara villkor för professionella kulturskapare”. Ett annat mål är att ”utveckla arbetet med regionala stödformer”.</p> <p>Det är bra att regionen i avsnittet om kulturella och kreativa branscher lyfter krav på ersättningar och upphovsrättsliga frågor, men generellt borde planen ha fått utförligare skrivningar om regionens syn på upphovsrättsliga frågor och upphovspersoners och utövande konstnärers förutsättningar i kulturlivet.</p> <p>Kulturskapares arbetsmiljö lyfts inte i planen.</p>

<p>TENDENSER FRÅGA 3.2</p>	<p>Professionella kulturskapares villkor framhålls i samtliga undersökta kulturplaner, och i många planer ges detta ämne egna specifika avsnitt ofta med begreppet ”professionella kulturskapare” i rubriken. KLYS nämns i en del kulturplaner kopplat till skrivningar om att följa arvodesrekommendationer m m.</p> <p>Samtliga regionala kulturförvaltningar visar på en generell god kunskap om yrkesvillkoren inom kulturlivet. Jämfört med för bara några år sedan lyfts arvoden, avtalsfrågor och upphovsrätt fram som regel idag. Vi ser emellertid några kulturplaner som är bristfälliga och sämre än andra kring dessa frågor, medan några regioner framvisar en tydlighet och noggrannhet i sakfrågorna som är högst föredömlig. Just upphovsrätten tycks som ämne vara generellt svårhanterligt hos regionerna. Det påtalas i en del kulturplaner att digitaliseringen skapar utmaningar för upphovsrätten och att regionen avser att ”öka kunskapen” i saken under planperioden.</p> <p>Undantaget två regioner saknas skrivningar om kulturskapares arbetsmiljö i de flesta av kulturplanerna.</p>
--	---

	<p>3.3 Vad sägs i kulturplanen om konstens egenvärde, principen om armlängds avstånd, konstnärlig frihet, yttrandefrihet samt mångfalds- och jämställdhetsfrågor?</p>
<p>DALARNA</p>	<p>Det konstnärspolitiskt viktiga begreppet <i>kulturens egenvärde</i> saknas i Dalarnas kulturplan. Det hade varit värdefullt för denna kulturplan med en förklaring av begreppet och hur regionen definierar och ser på kulturens och konstens egenvärde i relation till instrumentella perspektiv och mål för kulturpolitiken i Dalarna.</p> <p><i>Konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i> lyfts fram på några ställen i planen, dock utan några utvecklande resonemang. I avsnittet ”Professionella kulturskapare” framhålls det att: ”Region Dalarna ska verka för konstnärlig frihet, kreativa processer och konstnärliga kvaliteter.”</p> <p>Som ”viljeambition” är en av regionens punkter att under planperioden: ”stärka förutsättningar för konstnärlig frihet”.</p> <p>Det är demokratiskt betydelsefullt att regionen i planen understryker vikten av <i>principen om armlängds avstånd</i>, men nog kunde denna övergripande sett så viktiga princip ha lyfts fram lite tydligare i förslagsvis ett eget avsnitt.</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p>Det är mycket positivt hur Region Gävleborg i sin kulturplan i ett eget avsnitt med huvudrubriken ”Kultursektorns integritet” lyfter fram både ”åsiktsfrihet, yttrandefrihet och konstnärlig frihet” samt <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan konst och politik. Bra att även tjänstepersoner inbegrips vid sidan av politiker som viktiga att hålla utanför detaljstyrning av verksamhetsinnehåll i kulturlivet.</p> <p>Även om KLYS sätter stort värde på hur tydligt <i>principen om armlängds avstånd</i> poängteras i Gävleborgs kulturplan vill vi påtala det som även <i>Sveriges Författarförbund</i> nämnde i sitt eget remissvar på planen, dvs. att det finns tveksamheter i denna kulturplan kring om principen verkligen kommer att följas i alla avseenden. De övergripande utvecklingsområdena ”stärkt interaktion”, ”vidgat deltagande” och ”miljömässig hållbarhet” har <i>hållbarhet</i> som en röd tråd som på olika vis ska genomsyra utvecklingen av olika kulturaktörers verksamheter, vilket kan tolkas som ett slags styrning av verksamhetsinnehållet i olika grad, och alltså något som knappast kan vara förenligt med <i>principen om armlängds avstånd</i>.</p> <p>Vi välkomnar att Gävleborg har ”vidgat deltagande” som en av planperiodens särskilda prioriteringar, och att detta beskrivs i ett avsnitt föredömligt kopplat till jämställdhetsarbete, vilket lyfts fram i ett eget avsnitt med rubriken ”Jämlikhet”. Kanske kunde regionen i sin kulturplan ha lyft dessa frågor med mer konkreta kopplingar till kulturlivets aktörer och de olika konstområdena när det gäller hur regionen löpande avser att utveckla arbetet med mångfalds- och jämställdhetsfrågor.</p>

JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Det är positivt hur Region Jönköpings län i sin kulturplan i ett eget avsnitt om "Strategiska principer" lyfter fram både <i>kulturens egenvärde</i>, <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan konst och politik, <i>konstnärlig kvalitet</i>, <i>demokratisk öppenhet</i> och <i>social relevans</i>. KLYS hade gärna sett att regionen i detta avsnitt hade förtydligat om även tjänstepersoner kommer att omfattas vid sidan av politiker som viktiga att hålla utanför detaljstyrning av verksamhetsinnehåll i kulturlivet.</p> <p><i>Yttrandefrihet</i> lyfts fram på flera ställen i planen, men begreppet <i>konstnärlig frihet</i> används inte, i stället talas om "det konstnärliga uttryckets frihet".</p> <p>KLYS välkomnar vad regionen skriver i avsnittet om tillgänglighet om bl a inkluderande arbetssätt, men noterar att planen saknar ett särskilt avsnitt som beskriver regionens ambitioner kring mångfalds- och jämställdhetsfrågor bredare och tydligare, och med mer konkreta kopplingar till kulturlivet och de olika konstområdena när det gäller hur regionen under planperioden och löpande avser att utveckla arbetet med sakfrågorna.</p>
NORRBOTTEN	<p>Det är demokratiskt betydelsefullt att Region Norrbotten så tydligt i sin kulturplan väljer att framhäva både <i>kulturens egenvärde</i> och <i>principen om armlängds avstånd</i>. Det är föredömligt att både <i>konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i> lyfts fram på några ställen i planen, men det saknas utvecklande resonemang i sak.</p> <p>I kombination med regionens övergripande kulturpolitiska mål ser vi en risk att ett regionalt s k <i>temaår</i> i Norrbotten med utvalda inriktningar leder till ökad styrning av kulturens och konstens inriktning och i förlängningen dess innehåll. Även om syftet inte är minskad konstnärlig frihet leder det i praktiken i den riktningen genom att medlen går till projekt som ligger inom de ramar som regionen har satt.</p> <p>Under rubriken "Kultur för och med alla" fångar regionen både kulturskapare och besökare, vilket är positivt. Det finns ett kunnigt och tydligt anslag i planen kring frågor om mångfald, delaktighet och jämställdhet.</p>
SÖRMLAND	<p>Det är mycket positivt hur tydligt Region Sörmland i sin kulturplan i ett eget rubricerat avsnitt lyfter fram <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan konst och politik, samt betonar konsten som en oberoende och självständig kraft.</p> <p>Regionen lyfter också fram både begreppen <i>konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i>. Begreppet <i>konstens</i> eller <i>kulturens egenvärde</i> betonas på flera ställen i planen, bl a i ett avsnitt om regional utveckling och KKN.</p> <p>I avsnittet om Scenkonst Sörmland påtalas "ett strukturerat mångfaldsperspektiv" i kulturverksamheten. KLYS välkomnar att jämställdhet och mångfaldsfrågor tas upp i kulturplanen, men vi saknar bredare och tydligare grepp om saken, och mer konkreta kopplingar till kulturlivet och hur regionen löpande avser att utveckla arbetet med dessa frågor.</p>
UPPSALA LÄN	<p>Under rubriken "Kulturens egenvärde och armlängds avstånd" tar regionen tydligt upp <i>principen om armlängds avstånd</i>. Dock saknas konkreta redogörelser för hur regionen specifikt arbetar med principen. Det påpekas att: "Region Uppsala står bakom principen om att respektera den konstnärliga integriteten såsom det beskrivs i Sveriges Kommuner och Regioners kulturpolitiska positionspapper (2015)."</p> <p>Det är bra hur regionen även lyfter fram <i>yttrandefrihet</i>, dock bara relaterat till Uppsalas fristadsarbete. Det är vagt i sin helhet gällande <i>konstnärlig frihet</i>, som inte alls tas upp någonstans i planen kopplat till regionens kulturpolitiska arbete.</p> <p>Begreppet <i>kulturens egenvärde</i> lyfts som sagt fram i planen, men liksom för <i>konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i> väljer regionen att inte utveckla några egna resonemang kring hur den regionala kulturpolitiken i Uppsala län mer konkret förhåller sig till begreppen i kulturutvecklingsarbetet.</p> <p>Det tycks i stort sett helt saknas skrivningar i Region Uppsalas kulturplan som lyfter hur regionen avser att arbeta med mångfalds- och jämställdhetsfrågor i kulturlivet.</p>
VÄSTER-NORRLAND	<p>Region Västernorrland har försett sin kulturplan med välformulerade skrivningar om kultur- och konstnärspolitikens viktiga grundpelare. Begreppen <i>kulturens egenvärde</i> samt <i>konstens egenvärde</i> lyfts fram i olika avsnitt och definieras även under en egen rubrik.</p> <p>Begreppet <i>konstnärlig frihet</i> lyfts fram på några ställen i planen och är dessutom i fokus i ett av de tre övergripande målområden som regionen har satt upp för planperioden, dock saknas det några utvecklande resonemang kring detta. Konstnärlig frihet kopplas i planen också till <i>principen om armlängds avstånd</i>. Med denna goda ambition i saken är det märkligt att begreppet <i>yttrandefrihet</i> knappt lyfts fram, utan enbart nämns i en skrivning om bibliotek – borde inte även <i>yttrandefrihet</i> lyftas fram mer övergripande i målområdet.</p> <p>Mångfald, jämställdhet och normkritik påtalas tydligare än i flera andra regionala kulturplaner. I regionens målområden står det att läsa:</p>

	<p>”I Västernorrland arbetar vi för ett kulturliv som präglas av demokratiska värden. Jämlikhet, jämställdhet och interkulturell dialog behövs för ett dynamiskt kulturliv.”</p> <p>”Vi vill gynna nyskapande initiativ som även utmanar normer. Ett normkritiskt synsätt utmanar traditionella tankesätt och bidrar till en kreativ och demokratisk utveckling.”</p>
<p>VÄSTMANLAND</p>	<p>Region Västmanland lyfter i planen tydligt fram kulturpolitiska policyfrågor kring <i>konstnärlig frihet, yttrandefrihet</i> och kvalitet, skrivningar om <i>kulturens/konstens egenvärde</i>, samt om <i>principen om armlängds avstånd</i> mellan konst och politik som en prioritering för planperioden. En tydligt framhållen prioritering är också att: ”Region Västmanland ska främja involvering av externa sakkunniga i referensgrupper och bedömningsprocesser. Den konstnärliga bedömningen ska göras av personer som innehar konstnärlig kompetens.”</p> <p>Jämställdhet och mångfaldsfrågor påtalas föredömligt i kulturplanen, men detta kunde ha kopplats tydligare och mer konkret till kulturlivets aktörer, och sagts mer om hur regionen avser att utveckla arbetet med dessa frågor.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3.3</p>	<p>Ingen region utelämnar <i>principen om armlängds avstånd</i> i sin kulturplan. Fortfarande är det dock få regioner som påpekar att principen också bör gälla för tjänstepersoner, och inte bara för politiker. Vikten av konstnärlig sakkunskap i konstnärliga beslut betonas av vissa regioner. KLYS noterar också att regionerna över lag knappast skriver något om <i>hur</i> principen används, utan mest allmänt hållet konstaterar att den är viktig att följa.</p> <p>Begrepp som <i>konstens egenvärde, konstnärlig frihet</i> och <i>yttrandefrihet</i> förekommer idag i de flesta regionala kulturplaner, ofta i egna rubricerade avsnitt och som prioriterade utvecklingsområden, samt kopplat till övergripande demokratiaspekter för regional utveckling.</p> <p>Det märks att samtliga regionala kulturförvaltningar har en stor medvetenhet och kunskap kring alla dessa begrepp och frågor. Dock är det viktigt att här upplysa om att somliga remissversioner av planerna saknade skrivningar om bl a konstens egenvärde och yttrandefrihet, men att regionerna efter KLYS (och ev. andra remissinstansers) påpekanden justerade och kompletterade sina kulturplaner. Vi kunde även se att flera av regionerna i sina slutversioner av planerna hade disponerat innehållet annorlunda och lyft fram armlängds avstånd, konstnärlig frihet och konstens egenvärde mycket tydligare än i remissversionen.</p> <p>Skrivningar om mångfalds- och jämställdhetsfrågor är ofta mer kompetent formulerade än förr, men det råder en påtaglig olikhet mellan hur regionerna hanterar dessa ämnen i sina kulturplaner. Somliga skriver nästan ingenting i saken, andra kopplar knappast mångfalds- och jämställdhetsfrågor alls till det strategiska utvecklingsarbetet med regionens kulturliv och kulturaktörer, utan det blir i planen mer svepande konstateranden om att det är viktiga frågor.</p>

	3.4 Vad skrivs i kulturplanen om konstnärlig kvalitet och förnyelse?
DALARNA	<p>Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> nämns bara några få gånger i denna kulturplan. I stort sett påpekas det enbart i avsnittet "Professionella kulturskapare", dock mest i förbigående. Under rubriken "Utvecklingsmöjligheter" sägs att <i>konstnärlig frihet</i> bl a är avhängigt hur "den konst och kultur som produceras i samhället så långt som möjligt ska [...] värderas utifrån sina konstnärliga kvaliteter."</p> <p>Kvalitet konkret kopplat till kulturskapande lyfts bara fram i avsnitten om litteratur, hemslöjd och musik.</p>
GÄVLEBORG	<p>Kvalitetsbegreppet lyfts fram på flera ställen i Gävleborgs kulturplan. I avsnittet om kulturskapares villkor hävdas att: "Professionella kulturskapare och övriga kulturarbetare bidrar till kvalitet och förnyelse inom konst- och kulturliv." Vi hade dock gärna sett mer skrivningar om vad regionen lägger in i kvalitetsbegreppet än vad som nu framstår som aningen sporadiska påpekanden i planen kring konstnärlig kvalitet.</p> <p>Om scenkonsten, musiken, litteraturen, filmen samt bild och form-konsten skriver regionen i planen att det vill kunna erbjuda ett utbud "av hög kvalitet". Det är bra, men detta blir som ett mantra som uttalas i planen utan någon förankring i vad som ska göras i praktiken mer specifikt kopplat till kvalitetsbegreppet. KLYS värdesätter att Gävleborgs plan framhåller att konstnärlig frihet för kulturskapare kan ses som en främjandefaktor för konstnärlig kvalitet.</p>
JÖNKÖPINGS LÄN	<p><i>Konstnärlig kvalitet</i> lyfts fram som en av planperiodens "strategiska principer". Regionen gör i sin kulturplan specifika påpekanden om kvalitetsbegreppets komplexitet och kulturpolitikens relation till begreppet.</p> <p>I avsnittet om spelkultur påtalas kvalitetsbegreppet, och i scenkonstavsnittet hävdas att: "Tre organisationer inom scenkonstområdet får statsbidrag genom kultursamverkansmodellen: ShareMusic, Smålands Musik och Teater samt Riksteatern Jönköpings län. De har i uppdrag att levandegöra kulturarvet och traditionerna, samt stå för utveckling och förnyelse med konstnärlig kvalitet som vägledande mål och princip."</p>
NORRBOTTEN	<p>Region Norrbotten lyfter fram och resonerar kring begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> i sin kulturplan. Det påtalas dessutom som en av regionens kulturpolitiska utgångspunkter. Ett eget avsnitt i planen är "Konstnärlig kvalitet och utveckling". Kulturstödformer till kulturskapare kopplas till ökad professionalism och kvalitet i regionen.</p>
SÖRMLAND	<p>Begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> förekommer på flera ställen i Sörmlands kulturplan. I avsnittet om Scenkonst Sörmland står det: "Grundläggande för all produktion är konstnärlig kvalitet [...]". I avsnittet om litteratur lyfts också vikten av kvalitet fram, liksom i avsnitt om bibliotek, slöjd och museer. Men inom övriga konstområden skriver inte regionen något om kvalitet. I några av avsnitten om kommunerna lyfts kvalitet fram; tydligast gällande Eskilstuna som framhåller att: "Kulturlivet ska kännetecknas av hög konstnärlig kvalitet, delaktighet och medskapande."</p>
UPPSALA LÄN	<p>Det konstnärliga kvalitetsbegreppet är flitigt förekommande i Region Uppsalas kulturplan, men ingenstans skriver regionen om vad de lägger in i eller kopplar till begreppet mer konkret i sitt utvecklingsarbete. I planens introduktion hävdar regionen att medborgarna ska kunna ta del av "kultur av hög kvalitet". Bland regionens prioriteringar för planperioden står det att regionen vill "ge kulturstöd med syfte att bidra till en hög konstnärlig och professionell kvalitet". Det påpekas också att kulturinstitutioner finns i länet som arbetar professionellt och långsiktigt med hög kvalitet.</p>
VÄSTER-NORRLAND	<p>Region Västernorrland lyfter fram och resonerar kring begreppet <i>konstnärlig kvalitet</i> på flera ställen i denna kulturplan. Kvalitetsbegreppet är i fokus i ett av de tre övergripande målområdena med rubriken: "I Västernorrland har kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet en stark roll i samhällsutvecklingen". Även i ett annat målområde framhålls konstnärlig kvalitet: "I Västernorrland ska det finnas goda förutsättningar för produktion av kultur med hög konstnärlig kvalitet".</p>

VÄSTMANLAND	<p>Kvalitetsbegreppet lyfts fram på många ställen i Västmanlands kulturplan, men ingenstans skriver regionen om vad de lägger in i eller kopplar till begreppet. Däremot betonar regionen att principen om armlängds avstånd är prioriterad i regionens arbete och fungerar som garant för att upprätthålla konstnärlig kvalitet.</p> <p>Det är anmärkningsvärt att följande citat står som ett mantra i varje avsnitt om verksamhetsområdena: ”Utvecklingen ska präglas av konstnärlig frihet, hög kvalitet, goda villkor för professionella kulturskapare och en god tillgänglighet för invånare och besökare i Västmanland.”</p> <p>Detta är naturligtvis en viktig skrivning i sig, men utan utvecklande och mer konkreta kopplingar till verksamheternas innehåll framstår citatet som att det ekar ganska tomt i texten, särskilt som läsaren finner att det upprepas gång efter gång i avsnitten.</p>
TENDENSER FRÅGA 3.4	<p>Skrivningar om konstnärlig kvalitet förekommer ofta i de regionala kulturplanerna nuförtiden. Det betonas i återkommande skrivningar i vissa planer också om att främja kultur av just hög kvalitet. Kvalitetsbegreppet lyfts fram på olika vis och i varierande grad i de olika regionerna. Många framhåller att kvalitet är något grundläggande för det regionala kulturutvecklingsarbetet, och i vissa planer är det till och med utpekad som en formell strategisk princip för regionen. Däremot talas det sällan om konstnärlig förnyelse i kulturplanerna. Inte heller ordet nyskapande förekommer lika ofta som det gjorde förr i planerna.</p> <p>I en region påtalas det att principen om armlängds avstånd fungerar som garant för att upprätthålla konstnärlig kvalitet.</p>

	<p>3.5 Hur beskrivs insatser för regionens kulturella infrastruktur kopplat till professionella kulturskapare? Exempelvis sådant som konstnärsresidens, kompetensutveckling, produktionsplatser och digitalisering</p>
DALARNA	<p>Utveckling av konstnärlig residensverksamhet nämns i avsnitten om teater, dans samt bild och form, men i övrigt i Dalarnas kulturplan saknas det skrivningar om residensverksamhet inom områdena film, litteratur, musik etc.</p> <p>På några ställen i kulturplanen talas det om kompetensutveckling och fortbildningsinsatser, men det blir sporadiskt i planen som helhet, och förutom inom filmområdet nästan inget specifikt om just kompetensutveckling för yrkesverksamma kulturskapare.</p> <p>Liksom kulturella och kreativa näringar (KKN) är ”digital delaktighet” en av Dalarnas särskilda prioriteringar för planperioden. Utöver vad som skrivs relativt kortfattat i avsnittet ”Digital delaktighet” kan vi konstatera att Region Dalarna lyfter digitaliseringen i kulturlivet lite varstans i sin kulturplan, och jämfört med andra regioners kulturplaner förhållandevis mycket. Det är bra skrivet om digitala perspektiv på offentlig konst i avsnittet om bild och form, samt i avsnittet om litteratur. I övrigt nämns digitalisering i avsnitten om arkiv, folkbildning, hemslöjd, bibliotek, musik, film och spelkultur. Digitala perspektiv saknas i avsnitten om teater och dans.</p>
GÄVLEBORG	<p>Vikten av att utveckla konstnärlig residensverksamhet nämns i avsnitten om scenkonst, dans, film, litteratur samt bild och form.</p> <p>På en rad ställen i kulturplanen talas det om kompetensutveckling, fortbildning och att regionen avser att skapa ”kompetenshöjande insatser”. Detta är bättre och tydligare framhållet än i många andra kulturplaner som vi har läst, men det blir inte en enhetlighet kring dessa frågor i planen som helhet.</p> <p>Det kan konstateras att Region Gävleborg lyfter digitaliseringen i kulturlivet lite varstans i sin kulturplan. Utöver skrivningar i avsnitten om kulturarv och kulturmiljö, film och crossmedia utelämnas dock i stort sett konstområdena i övrigt när det gäller digitaliseringsfrågor.</p>

JÖNKÖPINGS LÄN	<p>Ambitionen att utveckla konstnärliga residens nämns på ett tydligt vis i avsnitten om bild och form samt dans, men i övrigt i denna kulturplan tycks det helt saknas skrivningar om konstnärlig residensverksamhet gällande andra konstområden.</p> <p>På några ställen i kulturplanen talas det om kompetensutveckling och fortbildning av olika slag, bl a nämns kompetensutveckling för arrangörer samt för kulturskapare bland de strategiska principerna för planperioden, men på det stora hela blir det sporadiskt skrivet om detta i planen.</p> <p>Det står en del klokt i planen om digitaliseringens betydelse kopplat till de olika konstområdenas verksamheter i Region Jönköpings län, men ämnet lyfts korthugget lite varstans i planen utan något tydligt samlat grepp.</p>
NORRBOTTEN	<p>Region Norrbotten framvisar i sin kulturplan en jämförelsevis mycket god kompetens om residensverksamheter. Ämnet påtalas på flera ställen i kulturplanen. Vi noterar att utveckling av residens betonas särskilt i avsnitten om dans och bild och form, och att det i avsnittet om kulturella och kreativa näringar finns mycket bra skrivningar om hur regionen avser att utveckla residensverksamheter.</p> <p>Norrbottens kulturplan betonar vikten av kompetensutveckling mer än många andra kulturplaner som vi har läst. I planen hävdas det att: "Arbete med nätverk, utbyten, kompetensutveckling och främjande insatser för professionella kulturskapare pågår ständigt."</p> <p>Det är utmärkt att behovet av kompetensutveckling för kulturskapare lyfts i planens avsnitt om konstnärlig kvalitet, dans, arrangörer och nationella minoriteter, samt att fortbildning för konstnärer nämns i avsnittet om bild och form, men trots allt hanteras ämnet ganska sporadiskt i planen som helhet.</p> <p>Digitaliseringen ges ett stort utrymme både som ett strategiskt utvecklingsområde för planperioden och som ett tema för ett sk temaår i Norrbotten under 2023.</p>
SÖRMLAND	<p>I avsnittet om regionala institutioner påpekas det att: "Flera av de regionala kulturverksamheterna bedriver eller planerar för att arbeta med olika former av residensverksamhet." Residens nämns i avsnittet om musik, men i övrigt i Sörmlands kulturplan saknas det helt skrivningar om konstnärlig residensverksamhet inom bild och form, film, litteratur etc.</p> <p>Förutom att det nämns en gång i avsnittet om bibliotek saknas det i planen skrivningar om hur regionen ser på kompetensutveckling inom de olika konstområdena. I avsnittet om folkbildning påpekas dock att konst och kultur är en stor del av folkbildningens verksamhet och bidrar till kompetensförsörjning.</p> <p>Vi kan konstatera att Region Sörmland lyfter digitaliseringen i kulturlivet lite varstans i sin kulturplan. Utöver skrivningar i avsnitten om arkiv, kulturmiljö, bibliotek och museiverksamhet utelämnas dock i stort sett konstområdena helt och hållet när det gäller digitaliseringsfrågor.</p>
UPPSALA LÄN	<p>Konstnärlig residensverksamhet lyfts fram som en av regionens uttalade ambitioner för planperioden: "Satsningar som mentorskap och residens ska vidareutvecklas och anpassas för att stödja utifrån identifierade behov, och nya metoder prövas."</p> <p>Det formuleras bra i planen om fortbildning och kompetenshöjande insatser inom några konstområden, men detta finns inte med bland de prioriterade insatser som listas som regionens ambitioner för planperioden.</p> <p>När det gäller digitalisering står det i listan över prioriterade insatser: "Region Uppsala vill: Verka för öppenhet för ny teknik, digitaliseringens möjligheter, nya konstformer och konststartsövergripande arbetssätt."</p> <p>Region Uppsala lyfter dock digitalisering inom kulturlivet lite varstans i sin kulturplan. Konstnärliga perspektiv på digitalisering inom olika konstområden påtalas på ett bra sätt på flera ställen, men det blir sporadiskt och ostrukturerat om ett så viktigt utvecklingsområde inom kultur.</p> <p>Det konstateras att "den digitala kulturen tar allt större plats bland barns och ungas kulturvanor", och det görs en fortsatt redogörelse om det digitala för denna åldersgrupp. Vi kan inte se att planen innehåller motsvarande skrivningar om digitaliseringen relaterat till andra mål- eller åldersgrupper.</p>
VÄSTER- NORRLAND	<p>I avsnittet "Genomförande" under rubriken "Arbetsvillkor och arbetsmöjligheter" skriver regionen att: "Konstnärliga residens och stipendier är verktyg för att utövarna ska kunna fokusera på att utveckla sitt konstnärskap". I avsnittet om bild och form-området påtalas att konstnärlig utveckling främjas genom residens och utbyten. Men inom övriga konstområden i planen tycks det saknas ambitioner för residensverksamheter.</p> <p>Det är utmärkt att behovet av kompetensutveckling för kulturskapare lyfts på några olika ställen i planen, bl a inom bild och form, men ämnet hanteras sporadiskt och knappt i planen som helhet.</p>

	<p>Vi finner att digitaliseringen också hanteras aningen sporadiskt i Region Västernorrlands kulturplan, trots att planen har ett eget avsnitt i ämnet med rubriken "Digitaliseringens möjligheter". Det finns dock flera välformulerade skrivningar om digitalisering i planen, och att regionen vill satsa på området spelkultur pekar på ambitioner att utveckla digitalt lärande i regionen.</p>
<p>VÄSTMANLAND</p>	<p>Konstnärlig residensverksamhet lyfts fram på flera ställen i planen. Dock noterar vi att det liksom för kompetensutvecklingsfrågor tycks gälla residens för enbart vissa konstområden (cirkus, dans, bild/form), och inte för alla områden.</p> <p>Kompetensutveckling påtalas på många ställen i planen, och lite mer övergripande lyfts det fram i avsnittet <i>Konstnärlig frihet och kreativitet</i>. Det skrivs om fortbildning och kompetenshöjande insatser via resurscentra inom film- och bild- och formområdena, samt om Västmanlandsmusikens fortbildningar. <i>Kulturlabbet</i> nämns som "en arena och mötesplats för dialog och kompetensutveckling med och för professionella kulturskapare".</p> <p>I planen lyfts olika aspekter på digitalisering. I avsnittet <i>Digital utveckling</i> finns det dock inga konstnärspolitiska kopplingar. I avsnitt <i>Kulturella och kreativa näringarna/ professionella kulturskapare</i> påpekas digitaliseringen som distributionskanal för kulturskapare och bl a upphovsrätten nämns. I avsnittet om Region Västmanlands prioriterade områden för ett tillgängligt kulturliv i Västmanland talas det om digital tillgänglighet. Ett av målen är att "Öka och möjliggöra den digitala tillgängligheten och digitala mötesplatser".</p> <p>Det kan konstateras att Region Västmanland liksom många andra regioner lyfter digitaliseringen i kulturlivet lite varstans i sin kulturplan. Konstnärliga perspektiv på digitalisering inom olika konstområden påtalas på ett bra sätt på flera ställen, men det blir sporadiskt om ett så viktigt utvecklingsområde inom kultur.</p>
<p>TENDENSER FRÅGA 3.5</p>	<p>Konstnärlig residensverksamhet lyfts fram i planerna i högre grad än förr, och ofta på flera ställen i många av kulturplanerna nuförtiden. Dock går det att utläsa en tendens i att residens främst framhålls när det gäller områdena bild och form, dans och slöjd.</p> <p>Kulturplanerna skriver aningen mer än förr om satsningar på kompetenshöjande insatser för professionella kulturskapare, men fortfarande är det vissa regioner som knappt ens nämner något om detta ämne i sin plan. Det saknas över lag egna avsnitt i kulturplanerna om kompetensutvecklingsfrågor, och skrivningarna förekommer sporadiskt i olika andra avsnitt utan något fokuserat grepp. Somliga regioner framhäver i första hand kompetenshöjande insatser för arrangörsledet.</p> <p>Lika sporadiskt som kring ovanstående ämne beskriver regionerna i sina kulturplaner digitaliseringsfrågor i den kulturella infrastrukturen kopplat till konstområdena och kulturskaparna. Det är bara några enstaka kulturplaner som lyfter fram digitalisering i specifika samlande avsnitt. Det är anmärkningsvärt att just detta ämne inte tycks ha utvecklats mer i kulturplanerna på flera år.</p>

	<p>3.6 Vad skrivs i kulturplanen om <i>kulturella och kreativa branscher (KKB)</i> eller <i>kulturella och kreativa näringar (KKN)</i>?</p>
<p>DALARNA</p>	<p>Dalarnas kulturplan har ett specifikt avsnitt om KKN. I avsnittet "Övergripande utvecklingsområden" listar regionen sex prioriterade områden för planperioden, bland annat att man vill stärka kulturella och kreativa näringar, vilket är positivt för många frilansande kulturskapare. Regionen framhåller att KKN står för närmare åtta procent av sysselsättningen. Man konstaterar även att många professionella kulturskapare driver sin verksamhet via företag, ofta som enskilda firmor och mer än vart tionde företag i Sverige återfinns inom KKN-sektorn. Positivt är därför att läsa att Region Dalarnas kultur- och bildningsnämnd har låtit ta fram en strategi för KKN; "Forma Framtiden - Region Dalarnas Strategi för Kulturella och Kreativa Näringar i Dalarna 2022-2027". Den kommande nationella strategin som arbetas fram under 2022 har dessutom Region Dalarna tagit aktiv part i. Framhålls att den strategins resultat kommer att beaktas i det regionala arbetet i Dalarna.</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p>I en så i övrigt välstrukturerad och fyllig kulturplan som Gävleborgs är det överraskande att det saknas ett specifikt avsnitt om kulturella och kreativa branscher (KKB), som i de flesta regionala kulturplaner nuförtiden brukar beskrivas under en egen rubrik. Gävleborgs plan använder det nya vedertagna begreppet <i>kulturella och kreativa branscher</i> (KKB). KKB lyfts på några olika ställen i planen, det är bra, men regionens hantering av området blir på det stora hela för läsaren ostrukturerad i sak.</p> <p>Det är emellertid positivt att regionen påpekar följande i planen: "Professionella kulturskapare utgör kärnan i kulturella och kreativa branscher. De försörjer sig på sin konst eller strävar efter att göra det, med hög yrkeskunskap genom dokumenterad utbildning och/eller erfarenhet inom sitt konstområde."</p> <p>KLYS noterar att det är enbart i avsnittet om kulturarv och kulturmiljö som KKB lyfts fram som en specifik utvecklingspunkt: "verka för att nyttja kulturarv och kulturmiljö inom kulturella och kreativa branscher".</p> <p>I ett avsnitt om "Övriga stöd" under huvudrubriken "Region Gävleborgs insatser utöver kultursamverkansmodellen" påpekas följande: "Inom ramen för Region Gävleborgs uppdrag för regional utveckling finns stöd till kulturella och kreativa branscher."</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Region Jönköpings läns kulturplan saknar ett specifikt avsnitt om kulturella och kreativa branscher (KKB), som i de flesta regionala kulturplaner nuförtiden brukar beskrivas mer fokuserat under en egen rubrik. KKB lyfts anmärkningsvärt lite; enbart på några få ställen i denna kulturplan. De påpekanden om KKB som görs är bra i sig, men regionens hantering av området blir på det stora hela för läsaren bristfällig och ostrukturerad. I ett stycke hävdas att: "Genom att tydliggöra roller och anlägga ett tvärsektorielt helhetsperspektiv kan den regionala utvecklingen stärkas även inom andra samhällsområden, som exempelvis kulturella och kreativa näringar (KKN). Men medan kulturföretag är huvudsak för näringspolitiken, förutsatt att de skapar tillväxt och arbetstillfällen, är de för kulturpolitiken enbart medel, aldrig mål i sig."</p>
<p>NORRBOTTEN</p>	<p>Region Norrbotten har kulturella och kreativa näringar (KKN) som ett av tre strategiska utvecklingsområden för planperioden. Kulturplanen har ett specifikt avsnitt om KKN, och det är föredömligt hur tydligt regionen lyfter fram kulturskaparna i detta avsnitt. Planen skulle dock ha tjänat på att tydligare koppla regionens KKN-aspekter till kulturskapares specifika yrkesvillkor och de olika konstområdenas utvecklingsinsatser.</p>
<p>SÖRMLAND</p>	<p>Kulturella och kreativa näringar (KKN) lyfts på många ställen samt i ett eget rubricerat avsnitt i Sörmlands kulturplan. I det övergripande avsnittet "Regional utveckling och kultur" hävdas det att: "Konst och kultur är med sitt egenvärde av betydelse för regional utveckling och samhällsbyggandet." Regionen framhåller att: "För den kommande planperioden kommer särskilt fokus därför att ligga på att utveckla gemensamt arbete kring KKN, inom besöksnäring, bildning, utbildning samt samhällsplanering." Här och i KKN-skrivningarna i stort saknas det kulturskapar- och konstnärliga perspektiv på KKN.</p>

UPPSALA LÄN	<p>Region Uppsala framhåller kulturella och kreativa näringar (KKN) relativt mycket i sin kulturplan. En av regionens prioriteringar för planperioden är att: "Öka kompetensen om kulturella och kreativa näringar, genom ökad samverkan med näringslivsaktörer, institutioner, organisationer och universiteten." Planens specifika avsnitt om kulturella och kreativa näringar är dock kortfattat och innehållsmässigt bristfälligt – där är några kortfattade och allmänt hållna konstateranden, men knappt något om regionens ambitioner i sak och ifall Uppsala län har regionalt utvecklingsarbete för ökad samverkan mellan kulturlivet och näringslivet. Bra i alla fall att kulturskaparna påtalas i avsnittet.</p> <p>I ett avsnitt kallat "Kunskapsutveckling" framhåller regionen att: "Områden som under kulturplanepreioden kommer vara i fokus för kunskapshöjande processer är [...] kulturella och kreativa näringar".</p>
VÄSTER-NORRLAND	<p>Region Västernorrland är tydlig med att lyfta fram sektorn som de benämner enligt den nya normen; kulturella och kreativa branscher (KKB), och detta framhålls på flera ställen i sin kulturplan. Dock kunde hanteringen av detta viktiga område struktureras tydligare för läsaren, gärna under en egen rubrik i planen.</p> <p>Det är föredömligt hur regionen poängterar värnandet om konstens egenvärde i relation till företagsutveckling. Planen skulle dock ha tjänat på att tydligare koppla regionens KKB-aspekter till kulturskapares specifika yrkesvillkor och de olika konstområdenas utvecklingsinsatser, och i relation till varje område lyfta kulturskapar- och konstnärliga perspektiv.</p>
VÄSTMANLAND	<p>Västmanlands kulturplan har ett specifikt avsnitt om kulturella och kreativa näringar (KKN), som är ett prioriterat utvecklingsområde för planperioden. Avsnittet är dock ganska allmänt hållet och säger inte så mycket konkret om just Västmanlands regionala satsningar på området eller kulturskaparnas koppling till detta.</p>
TENDENSER FRÅGA 3.4	<p>I hälften av de undersökta kulturplanerna lyfts kulturella och kreativa branscher (KKB) fram som särskild prioritering eller strategiskt utvecklingsområde. Hos alla regionerna framhålls ämnet KKB (eller KKN som vissa fortfarande skriver i sina planer), och det är en tydlig tendens att den regionala kulturpolitiken av idag har ett generellt större fokus på KKB, samt att de regionala kulturförvaltningarna visar på en större kompetens i hur KKB beskrivs kopplat till konstområden och kulturskapare än för bara några år sedan. Dock finns det fortfarande en generell bristfällighet hos vissa regioner i att påtala kulturskaparnas viktiga roll inom KKB. Detta ser KLYS som ett av flera tecken på svårigheter för regioner och kommuner kring att navigera rätt mellan näringspolitik och kulturpolitik, som ju i grunden har två väldigt olika syften.</p>

4 Sammanfattning

	<h3>4.1 KLYS sammanfattande kommentarer om kulturplanerna</h3>
<p>DALARNA</p>	<p>Region Dalarna presenterar en tydligt skriven och till stora delar ambitiös kultur- och bildningsplan för perioden 2023-2026. Regionen ger relativt stort utrymme i planen för utförliga beskrivningar av utvecklingsarbetet inom de olika konstområdena. Dock kunde planen ha beskrivit mer om <i>hur</i> det är tänkt att nå fram till de mål och prioriteringar som nämns. Positivt är att de avsnittssammanfattande "Region Dalarna vill" har blivit både fler och mer stringenta än i föregående planer, vilket underlättar genomförandet av denna kulturplan.</p> <p>Vi välkomnar att regionen lyfter fram och följer rekommendationer från KLYS, och sedan några år har ett formellt samråd för kulturskapare i det fria kulturlivet med representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film. Vi hoppas att samrådet kan följa upp vad regionen gör av sina konstnärspolitiska ambitioner under kommande planperiod enligt vad som hävdas i kulturplanen.</p> <p>Regionen sätter förtjänstfullt ljuset på professionella kulturskapare i denna kulturplan, också kopplat till <i>kulturella och kreativa näringar</i>. Dessutom är en uttalad avsikt att stärka <i>konstnärlig frihet</i>. Detta är viktigt men aningen abstrakt beskrivet i planen.</p> <p>Anmärkningsvärt är att planen saknar redogörelser för en del konstnärspolitiskt viktiga begrepp och ämnen, bl a hur regionen ser på <i>kulturens egenvärde</i> jämte instrumentella perspektiv på kultur, samt på <i>upphovsrätten</i> för kulturskapare. Det är demokratiskt betydelsefullt att regionen i planen tydligt understryker vikten av <i>principen om armlängds avstånd</i>.</p>
<p>GÄVLEBORG</p>	<p>KLYS finner att Region Gävleborgs nya kulturplan för 2023-2026 är en av de bästa bland de granskade planerna i denna rapport när det gäller hur regionen sätter ljuset på professionella kulturskapare och deras yrkesvillkor. Vi välkomnar en generell skärpa i formuleringar och tydlighet kring konstnärspolitiska perspektiv och hur professionella kulturskapare och deras ekonomiska villkor lyfts fram och ges förhållandevis mycket uppmärksamhet på ett pedagogiskt tydligt vis.</p> <p>Denna kulturplan har ett förtjänstfullt fokus på konstens och kulturens egenvärde, konstnärlig frihet, yttrandefrihet och armlängds avståndsprincipen, samt en betoning av att kulturskaparna har en ytterst viktig roll i regionens och kommunernas kulturliv. KLYS förvånas dock över att det för vissa sakfrågor ändå råder en brist på samlande skrivningar, t ex ett särskilt avsnitt om kulturella och kreativa näringar samt digitalisering i kulturlivet. Vi finner också att en rad väsentligheter behandlas aningen ostrukturerat och bristfälligt i planen, t ex kompetensutveckling för kulturskapare, konstnärresidens och kunskapsinhämtning om/kartläggningar av kulturlivets verksamheter på olika nivåer.</p>
<p>JÖNKÖPINGS LÄN</p>	<p>Det är till stora delar ett jämförelsevis kortfattat dokument, men KLYS ser positivt på Region Jönköpings läns kulturplan för 2023-2025 i sin helhet. Det är kompetent och informativt skrivet. Vi välkomnar hur regionen visar på en god medvetenhet om konstnärspolitiska sakfrågor, och hur professionella kulturskapare och deras ekonomiska villkor tydligt lyfts fram kopplat till kulturutvecklingsfrågorna i stort.</p> <p>Det finns förtjänstfull skärpa i de flesta av planens skrivningar om kulturbegrepp och kulturpolitiska strukturer. Förhållandet mellan kulturplanen och övriga regionala styrdokument beskrivs överskådligt och bra. KLYS förvånas dock över att särskilda avsnitt om kulturella och kreativa näringar samt digitalisering i kulturlivet helt saknas i denna kulturplan. Vi finner också att en rad kulturpolitiska väsentligheter behandlas aningen ostrukturerat och bristfälligt i planen, t ex upphovsrättsliga frågor, kompetensutveckling för kulturskapare, konstnärresidens och kunskapsinhämtning om/kartläggningar av kulturlivets verksamheter på olika nivåer.</p> <p>KLYS välkomnar att regionen i planen utförligt framhäver vikten av ett omfattande dialogarbete, och vi hoppas att regionen, liksom flera andra regioner i landet har gjort, snart kommer att inrätta ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med kulturskapare.</p>

<p>NORRBOTTEN</p>	<p>KLYS har ett övergripande väldigt positivt intryck av Region Norrbottens kulturplan för 2023-2026. Planen är både grundligt genomförd och i det mesta välförankrad i den verklighet som råder för professionella kulturskapare. Konstnärspolitiskt råder det i texten en stor tydlighet kring centrala ämnen som principen om armlängds avstånd och kulturens egenvärde samt konstnärlig kvalitet.</p> <p>Det märks att det finns både erfarenhet och hög kompetens inom regionen när det gäller konstområdenas förutsättningar, vilka ges stort utrymme i planen. Det finns dock en viss obalans i regionens skilda fokus inom områdena i synen på professionellt verksamma och amatörkultur.</p> <p>Något som KLYS verkligen saknar i denna plan, och som finns med i många andra kulturplaner, är ett eget specifikt rubricerat avsnitt med ett sammanhållet resonemang om kulturskapare och deras förutsättningar och yrkesvillkor.</p> <p>En svaghet med denna kulturplan är att mycket är allmänt formulerat och det finns få helt konkreta och mätbara mål. Det tycks inte heller vara full samstämmighet mellan den löpande beskrivande texten och de specifika områdesmålen i punktform, som regionen vill uppnå under kommande period.</p> <p>KLYS ser ett generellt behov av att regionen framöver inrättar ett formaliserat konstområdesövergripande samråd med kulturskapare, och därför är det särskilt positivt att läsa i planen att Norrbotten satt upp som en konkret ambition att utföra detta.</p>
<p>SÖRMLAND</p>	<p>Region Sörmland aviserar att den fleråriga kulturplanen nu ska vara tunnare än förr för att den är mer strategiskt inriktad än sakligt redogörande, och att kulturverksamheterna mer konkret kommer att beskrivas i årliga aktivitetsplaner.</p> <p>Det mesta är välformulerat och tydligt strukturerat i Sörmlands kulturplan för 2023-2026, men det är aningen obalanserat hur olika mycket eller lite som regionen väljer att beskriva verksamhets- och konstområdena. Positivt är hur regionen redogör för förutsättningarna för kulturen som del i samhällsbygget och betonar kulturens egenvärde och armlängds avståndsprincipen, samt att kulturskaparnas viktiga roll i kulturlivet understryks. KLYS ställer sig dock frågande till att somliga konstnärspolitiska väsentligheter helt saknas i planen; bl a skrivningar om upphovsrätt, kollektivavtal och skäliga ersättningar till professionella kulturskapare.</p> <p>Det är utmärkt att årliga aktivitetsplaners innebörd för utvecklingsarbetet påtalas tydligt, men vi saknar ändå i en sådan här flerårig plan mer av nödvändig konkretion om ramverket för regional kulturverksamhet, bl a i relation till kulturella och kreativa branscher, och hur det är tänkt att genomföras och följas upp i praktiken.</p>
<p>UPPSALA LÄN</p>	<p>Region Uppsalas kulturplan för perioden 2023-2026 uppvisar goda konstnärspolitiska ambitioner från regionens sida. Kulturskaparnas villkor framhävs i ett eget avsnitt och vikten av professionell kultur i samhället lyfts fram på flera ställen i planen.</p> <p>Flera av verksamhetsavsnitten om de olika målsättningarna och prioriteringarna för planperioden är rätt allmänt hållna och borde kanske ha kunnat utvecklas mer kring sakfrågor.</p> <p>Det är förtjänstfullt hur förutsättningarna för regionens kulturella infrastruktur beskrivs i planen, och att samverkan mellan olika nivåer, aktörer och kommuner betonas. Däremot tycks Region Uppsala i sin plan generellt sett hålla sig på ytan kring kulturpolitiskt grundläggande policys och frågor som <i>konstnärlig frihet</i>, <i>kulturens egenvärde</i> och att <i>armlängds avståndsprincipen</i> ska följas. Det blir allt för korthugget om flera av de policyfrågor som de flesta regionala kulturplaner nuförtiden som regel brukar vara flitiga med att redogöra för. Anmärkningsvärt är dessutom att denna kulturplan är väldigt fåordig om så viktiga saker som regionens syn på bl a kulturskapares <i>upphovsrätt</i> och <i>kollektivavtal</i>.</p> <p>KLYS värdesätter att Region Uppsala sedan många år har haft ett kulturskaparsamråd och att dialogarbetet med professionella kulturskapare lyfts fram utförligt i planen.</p>
<p>VÄSTER-NORRLAND</p>	<p>I ett konstnärspolitiskt perspektiv är det övergripande intrycket av Region Västernorrlands kulturplan för 2023-2026 mycket positivt. Regionen uppvisar en generellt god kompetens när det gäller kulturskapares yrkesvillkor med sådant som kollektivavtal, upphovsrätt och dialogarbete i fokus, och hur kulturskaparen sätts i relation till övriga delar av kulturlivets infrastruktur. Detta citat från planen är talande för i vilken grad Västernorrland vill framhålla just kulturskaparna: "Planen tar också upp de fria kulturskaparnas roll och villkor och vilken viktig resurs de är för samhället." Emellertid är det en relativt kortfattad kulturplan där mer konkretion hade varit önskvärd i fråga om vad regionen behöver utveckla inom konstområdena och då med tydligare prioriteringar i sak för kommande planperiod. Regionen understryker dock att de har avsett att göra en mer strukturellt strategisk kulturplan denna gång.</p>

<p>VÄSTMANLAND</p>	<p>KLYS ser generellt väldigt positivt på Region Västmanlands kulturplan för 2023-2026, som bl a betonar konstnärligt skapande, yttrandefrihet och armlängds avståndsprincipen. Planen är jämförelsevis mångordig och läsningen blir aningen faktatung och komplex. Men det är ett tydligt formulerat pedagogiskt upplägg och den detaljerade innehållsförteckningen gör det lätt för läsaren att orientera sig.</p> <p>Planen är ett välskrivet dokument med en tydlig förankring både i uppdraget och den vision som Region Västmanland jobbar utifrån. Det är utmärkt att årliga kulturhandlingsplaners innebörd för utvecklingsarbetet beskrivs så utförligt, men vi saknar ändå i planen en del konkretion om hur somligt är tänkt att genomföras och följas upp i praktiken inom ramen för Västmanlands kulturella infrastruktur.</p> <p>Även om en del tvivelaktiga instrumentella aspekter på kultur lyser fram i planen, välkomnar KLYS hur väl kulturskaparnas villkor framhävs och vikten av professionell kultur lyfts fram på flera ställen i planen.</p> <p><i>Barn och unga</i> är ett framträdande område i kulturplanen, vilket självfallet är bra ambitioner i sig, men KLYS vill påminna regionen om att hålla det regionala kulturutvecklingsarbetet resursmässigt balanserat när det gäller likvärdighet för alla publikgrupper/åldrar i regionen och undvika slagsida åt endera håll.</p> <p>KLYS vill hävda att dialogarbetet med professionella kulturskapare i Västmanland kunde formaliseras bättre. Vi hoppas att regionen kommer att inrätta ett konstområdesövergripande kulturskaparsamråd, som löpande under kommande planperiod kan fungera som en expertinstans i det konstnärspolitiska arbetet med årsplanering och resursfördelning.</p>
<p>SAMMAN- FATTANDE TENDENSER</p>	<p>KORTARE OCH MER STRATEGISKA KULTURPLANER</p> <p>Liksom många av de senaste årens undersökta kulturplaner uppvisar årets planer generellt tydligare innehållsstrukturer och större konstnärspolitiskt fokus än för bara några år sedan. Det finns en föredömlig skärpa i flera regioners skrivningar om kulturbegrepp, policys och kulturpolitiska strukturer. Förhållandet mellan kulturplanen och övriga regionala styrdokument beskrivs nu som regel mycket tydligt och överskådligt. Fortfarande är det dock stora olikheter mellan kulturplanerna i vilken utsträckning de konstnärspolitiska perspektiven beskrivs och kopplas till kulturpolitiken inom regional utveckling.</p> <p>De regionala kulturplanerna har över lag blivit kortare och mer strategiskt fokuserade än verksamhetsinriktade. Mycket i dem är relativt svepande uttryckt och det finns få helt konkreta och mätbara mål. Somliga regioner är noga med att påpeka att den fleråriga kulturplanen är övergripande och att konkretion formuleras i årliga verksamhets- eller aktivitetsplaner. KLYS ser en risk för att denna utveckling av kulturplanerna kan medföra att kulturorganisationer såväl på nationell nivå som regionala aktörer kan få mindre insyn i och möjlighet till påverkan av det regionalpolitiska kulturutvecklingsarbetet. När fleråriga kulturplaner blir mindre konkret kopplade till kulturlivets verksamhetsutveckling borde kanske även årliga planeringsdokument/verksamhetsplaner remitteras i sig, för att den demokratiska processen inom kultursamverkansmodellen ska fungera tillfredsställande. Vissa regioner, t ex Sörmland, låter bl a KLYS få deras årliga aktivitetsplaner på remiss.</p> <p>MER FOKUS PÅ YTTRANDEFRIHET OCH KONSTNÄRLIG FRIHET</p> <p>Demokrati- och yttrandefrihetsfrågor påtalas mer än förr i kulturplanerna. <i>Konstens egenvärde, konstnärlig frihet och armlängds avståndsprincipen</i> lyfts fram tydligt. Det är dock relativt allmänt hållet i planerna med konstateranden om att principen är viktig i sig. KLYS efterlyser tydligare beskrivningar av <i>hur</i> principen om armlängds avstånd tillämpas i praktiken i regionerna både avseende politiker och tjänstepersoner i förhållande till kulturskapandet och konstens innehåll.</p> <p>OBALANSERAT OM KONSTNÄRSPOLITISKA SAKFRÅGOR</p> <p>Främjande av de professionella kulturskaparnas villkor lyfts fram separat i planerna i högre grad och även mer konkret kopplat till den regionala kulturutvecklingen och kulturella och kreativa branscher. Några planer sticker ut i det att de i stort sett saknar skrivningar om vikten av efterlevnad av bl a <i>kollektivavtal</i> och <i>upphovsrätt</i> för kulturskapare.</p> <p>Det ska noteras att i flera kulturplaner påpekas det ganska svävande att regionen behöver stärka kunskapen kring vissa sakfrågor, ofta gäller detta upphovsrätten kopplat till digitaliseringsfrågor. Det vore intressant att få veta mer om hur denna kunskapsinhämtning om upphovsrätt planeras att ske inom regionerna. Kunskapsbrist på området är uppenbart ett omfattande problem, både regionalt och kommunalt, och där skulle kulturskapsorganisationer och berörda myndigheter kunna få resurser för att informera och ge råd.</p>

MER OM CIRKUS OCH SPELKULTUR I PLANERNA

Alla årets undersökta planer följer samverkansmodellens förordnings verksamheter och har konkret tagit med alla konstområden, om än med vissa variationer i rubrikerna. Det råder dock olikheter mellan kulturplanerna när det gäller hur konstområdena belyses, och vilket utrymme de olika områdena ges. Skrivningar om *dramatik* är anmärkningsvärt nog i stort sett utelämnade i flera kulturplaner. Satsningar på *cirkus/nycirkus* har över lag ökat, men det ser olika ut i regionerna, där någon utelämnar området helt. Musikområdet saknar i vissa planer en självständig rubricering, och placeras aningen nedgraderat som del av scenkonsten. Områdena *spelkultur* och *spelutveckling* lyfts fram relativt utförligt i några planer, vilket är något av en trend de senaste åren.

MER OM KULTURELLA OCH KREATIVA BRANSCHER I PLANERNA

Kulturella och kreativa branscher (KKB) framhålls som ett särskilt utvecklingsområde i samtliga planer. En tydlig tendens är att den regionala kulturpolitiken av idag har ett generellt större fokus på KKB, samt att de regionala kulturförvaltningarna visar på en större kompetens i hur KKB beskrivs kopplat till konstområden och kulturskapare än för bara några år sedan. Dock finns det fortfarande brister i kulturplanerna när det gäller att påtala kulturskaparnas viktiga roll inom KKB. Detta ser KLYS som ett av flera tecken på svårigheter för regioner och kommuner kring att navigera rätt mellan näringspolitik och kulturpolitik, som ju i grunden har två väldigt olika syften.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Författarförbundet, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Svenska Musikerförbundet, Symf, Fackförbundet Scen & Film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen, fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm, 070-948 09 63, klys@klys.se, www.klys.se